

An aerial photograph of a long, winding road bridge that connects several small, rocky islands in a coastal area. The water is a deep blue, and the sky is a pale blue with some light clouds. In the background, there are mountains. The text 'Reiselivet i Nordmøre og Romsdal Verdiskapings- og ringvirkningsanalyse' is overlaid in white on the image.

Reiselivet i Nordmøre og Romsdal Verdiskapings- og ringvirkningsanalyse

MENON-PUBLIKASJON NR. 119/2022

AV ANDERS MYKLEBUST, LIVE NERDRUM OG HENRIK FOSEID

Forord

Rapporten er en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse som Menon gjennomfører på vegne av Visit Northwest høsten 2022. Formålet med rapporten er å kartlegge og analysere tilreisendes forbruk, lokalmarkedets betydning og reiselivets produksjon. Vi sammenstiller en rekke kilder og metoder for å gi en best mulig oversikt over reiselivets betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting i Nordmøre og Romsdal.

Rapporten består av to hoveddeler:

- **Del 1: Kartlegging av tilreisende (markedsperspektivet)**
 - Vi identifiserer tilreisende og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper
- **Del 2: Kartlegging av næringen (næringsperspektivet)**
 - Vi avgrensner reiselivsnæringen og kartlegger utviklingen over tid

Rapporten analyserer forutsetningene for reiselivet, utviklingen over tid, samt barrierer og utviklingsmuligheter i tiden som kommer.

Arbeidet har vært ledet av Anders Myklebust med Live Nerdrum og Henrik Foseid som medarbeidere og Erik W. Jakobsen som kvalitetssikrer. Vi takker Visit Northwest for et spennende oppdrag.

Anders Myklebust, desember 2022

Nordmøre og Romsdal: En region med kontraster mellom fjord, fjell og hav

Nordmøre og Romsdal er en av to regioner i Møre og Romsdal fylke. Regionen består av kommunene Kristiansund, Molde, Vestnes, Rauma, Aukra, Averøy, Gjemnes, Tingvoll, Sunndal, Surnadal, Smøla, Aure og Hustadvika. Regionen er først og fremst kjent i Norge og utlandet for en spektakulær natur bestående av både kyst, fjorder, daler og tinder.

I Romsdalen er de viktigste turistattraksjonene fjellrekken på sørsiden av Romsdalsfjorden og Romsdalsalpene med Trolltindan. På Nordmøre finner man blant annet Sunndalsfjellene i Dovre-Sunndalsfjella nasjonalpark og Trollheimen. I det varierte fjellskapet er det gode muligheter for en rekke aktiviteter som ski, vandring, sykling og kajakk. Regionen har også alpinanlegg, blant annet i Surnadal, Skorgedalen i Rauma og Tusten i Molde.

Naturen kan også oppleves fra tog, bil, buss og cruise. Det er to Nasjonale Turistveger i regionen, der den ene er Atlanterhavsveien som går mellom Kårvåg på Averøya og Bud i Hustadvika. Den er omtalt som verdens vakreste biltur som kombinerer natur, arkitektur og moderne ingeniørkunst. Trollstigen er den andre Nasjonale Turistvegen, som har elleve hårnålssvinger langs en bratt fjellside og forbinder Valldal på Sunnmøre med Åndalsnes. Raumabanen har blitt kåret til Europas flotteste togreise og passerer storslått natur og velkjente attraksjoner som Kylling Bru og Trollveggen. På grunn av disse populære turene mottar regionen også mange gjennomreisende, i tillegg til overnattende. Regionen besøkes i tillegg av cruiseskip som kommer til Åndalsnes, Molde og Kristiansund.

Nordmøre og Romsdal har to byer, Molde og Kristiansund, som byr på by- og kulturliv. Molde er spesielt kjent for Moldejazz, verdens eldste jazzfestival, som arrangeres i juli hvert år. Kristiansund har landets eldste opera og har med det fått navnet «operabyen».

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Tilreisende stod for 1 million gjestedøgn i Nordmøre og Romsdal i 2019

Vår kartlegging viser at tilreisende stod for 1 million gjestedøgn i Nordmøre og Romsdal i 2019, hvorav 75 prosent ble tilbragt på sommeren. 70 prosent av gjestedøgnene var fra kommersielt overnattende, der i overkant av halvparten av gjestedøgnene ble tilbragt på hotell og i underkant av halvparten på camping. Mellom 2016 og 2019 har antall gjestedøgn økt med til sammen 100 000, tilsvarende en årlig vekst på 5 prosent. Som følge av pandemien falt totalt antall kommersielle gjestedøgn i regionen med 17 prosent fra 2019 til 2020. Camping er overnattingsformen som i størst grad har drevet veksten i gjestedøgnene mellom 2016 og 2019, med en økning på 60 000 gjestedøgn, tilsvarende nesten 25 prosent. De fleste av de kommersielle overnattingene i 2019 var i forbindelse med ferie og fritid (482 000 gjestedøgn), mens en god del var yrkesreisende (225 000 gjestedøgn). Yrkessegmentet har vokst med 25 prosent mellom 2016 og 2019 og er hoveddriveren bak veksten på hotell i denne perioden. 2 av 3 av de kommersielle gjestedøgnene kom fra norske tilreisende. Videre kom 15 prosent av gjestedøgnene fra overnattinger på utleieenheter gjennom plattformer som Airbnb. Dette utgjorde 138 000 gjestedøgn i 2019. I tillegg ble regionen besøkt av 156 000 cruiseturister.

Vi beregner at tilreisende i 2019 til sammen la igjen nærmere 1,4 milliarder kroner i regionen. Nesten 80 prosent av inntektene fra de tilreisende genereres i de klassiske reiselivsbransjene. Bransjen som i størst grad er mottaker av forbruket er overnattingsbransjen (30 prosent), tett etterfulgt av transport (25 prosent). Tilreisende legger også igjen penger i andre næringer, hovedsakelig varehandelen, pålydende 300 millioner kroner. Forbruket legger videre grunnlag for 432 millioner kroner i verdiskaping og mer enn 1 250 arbeidsplasser i regionen. I tillegg bidrar det til 710 millioner kroner i verdiskaping og 651 arbeidsplasser i verdikjeden gjennom vare- og tjenestekjøp hos underleverandører.

I 2021 hadde reiselivsbransjen en omsetning på til sammen 2,2 milliarder kroner. Omsetningen i reiselivsnæringen i Nordmøre og Romsdal økte med over 30 prosent i perioden 2011 til 2019, fra 1,6 til 2,2 milliarder kroner. Det tilsvarer en årlig vekstrate på nesten 4 prosent. Den største reiselivsbransjen i 2021 er servering som utgjør en tredjedel av all omsetningen. Det er også bransjen som har hatt størst vekst, på 105 prosent mellom 2011 og 2019.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Mer cruisetrafikk gir muligheter, men kan også legge press på infrastruktur

Nordmøre og Romsdal er i hovedsak en sommerdestinasjon. I utviklingen fremover vil en sentral utfordring bli å i større grad legge til rette for helårsturisme. Dette er en problemstilling som mange destinasjoner står overfor og som krever langsiktig og koordinert innsats fra aktørene i reiselivet. Mer helårsturisme vil bidra til en bedre utnyttelse av den eksisterende kapasiteten i reiselivet og dermed til økt verdiskaping. I tillegg legger det til rette for flere helårs arbeidsplasser. Det kan igjen bidra til økt tilflytting og det kan føre til økt erfaring og kompetanse i arbeidsstyrken, noe som igjen fører til høyere kvalitet på reiselivsproduktet og økt produktivitet. En viktig dimensjon i denne satsningen for Nordmøre og Romsdal er å opprettholde en god miks av norske og utenlandske gjester. Begge markedene har sine fordeler og en god balanse gir et mer robust reiseliv.

En annen utfordring i regionen er sårbar infrastruktur. Det er særlig behov for bedre rassikring av veier, eksempelvis rundt Trollstigen. I de mest populære periodene når også trafikken i veinettet full kapasitet. I tillegg til å forbedre veinettet, er en mulighet for Nordmøre og Romsdal å videreutvikle andre transportmidler. Ytterligere investeringer i Raumabanen og Dovrebanen vil blant annet være viktig.

En annen mulighet for Nordmøre og Romsdal er økt cruiseturisme som følge av en innføring av Tier-kravene og nullutslippsvedtaket for turistskip og ferger i verdensarvfjordene. Dette vil særlig påvirke cruisetrafikken i Geiranger. Det er usikkert hvor cruiseskipene kommer til å seile fremover, men det er sannsynlig at flere av skipene vil dra til andre havner i Møre og Romsdal*. Disse nye tilreisende representerer en økonomisk mulighet, men også noen utfordringer. Det vil blant annet legge større press på infrastruktur og kan møte motstand i lokalbefolkningen. Da blir det viktig at havnene og Visit Northwest arbeider tett sammen for å lage en helårlig cruisestrategi for å sikre bærekraftig besøksforvaltning, samt forankre denne utviklingen blant relevante aktører og lokalbefolkningen. Store endringer kommer til å skje på kort tid og det er viktig at reiselivet tilpasser seg raskt og foretar nødvendige investeringer for å sikre en god overgang.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Innhold: Vi kartlegger reiselivet fra to perspektiver

Del 1 - Markedsperspektivet:

Tilreisende til Nordmøre og Romsdal

Markedsperspektivet handler om å identifisere kundene og deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Vi kartlegger antall tilreisende mennesker fordelt etter sesong, formål med reise, overnattingsmåte og nasjonalitet. Deretter multipliseres gjestedøgn med døgnforbruk på varer og tjenester:

- Reiselivstjenester: Overnatting, servering, opplevelser og transport
- Andre utgifter: Handel, håndverkstjenester, tomtekjøp og materiell

Del 2 - Bedriftsperspektivet:

Reiselivsnæringen i Nordmøre og Romsdal

Reiselivsnæringen består av bransjer som primært selger til mennesker på reiser. Næringen består av følgende bransjer: overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling.

Avgrensning innebærer at næringen ikke bare er en reiselivsnæring, men at næringen selger til flere markeder:

- Tilreisende mennesker
- Lokalbefolkning
- Lokalt næringsliv

Del 1 og del 2 - Økonomisk analyse av reiselivet i Nordmøre og Romsdal

Markedsperspektivet: Vi kartlegger først tilreisende totale forbruk og deres betydning for verdiskaping og sysselsetting i del 1.

Bedriftsperspektivet: Deretter kartlegger vi status og utvikling i total verdiskaping og sysselsetting i hele reiselivsnæringen i del 2.

Til slutt vurderer vi tilreisendes og reiselivsnæringens betydning for total verdiskaping og sysselsetting i regionen.

An aerial photograph of a mountain valley with a winding road. The road is light grey and winds through a valley with green grass and rocky slopes. In the background, there are more mountains and a valley floor. The sky is blue with some clouds.

Del 1

Markedsperspektivet – de tilreisende til Nordmøre og Romsdal

Tilreisende stod for 1 million gjestedøgn i Nordmøre og Romsdal i 2019 – 75 prosent tilbringes på sommeren

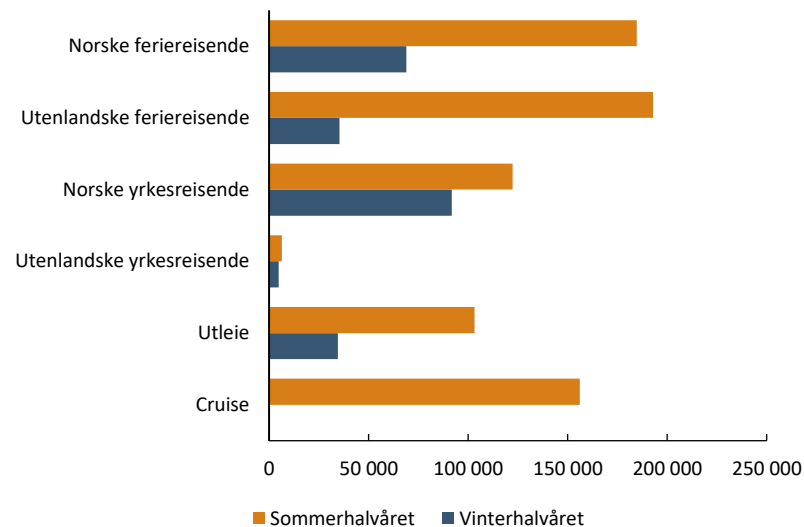
Reiselivet er en viktig næring i Nordmøre og Romsdal og regionen tiltrekker seg mange turister årlig. Vi finner at tilreisende tilbrakte samlet 1 million gjestedøgn i Nordmøre og Romsdal i 2019. Dette inkluderer ikke besøkende på fritidsboliger eller gjennomreisende uten overnattinger i regionen.

70 prosent av gjestedøgnene var fra kommersielt overnattende, det vil si tilreisende som overnattet på hotell eller camping. De fleste av de kommersielle overnattingene kom fra tilreisende på ferie (482 000 gjestedøgn), mens en god del var yrkesreisende (225 000 gjestedøgn). 2 av 3 av de kommersielle gjestedøgnene kom fra norske tilreisende.

Videre kom 15 prosent av gjestedøgnene fra overnattinger på utleieenheter gjennom plattformer som Airbnb. Dette utgjorde 138 000 gjestedøgn i 2019. I tillegg ble regionen besøkt av 156 000 cruiseturister. Disse overnattet ikke, men gikk i land i Åndalsnes, Molde eller Kristiansund havn og tilbrakte mange timer i området.

3 av 4 gjestedøgn foregår på sommeren. Dette gjelder særlig cruiseturismen der alle gjestedøgnene er antatt å finne sted i sommersesongen fra mai til oktober. Motsatt er yrkesreisende det segmentene med jevnest fordeling mellom sommer og vinter.

Antall gjestedøgn per segment og sesong i 2019. Sommersesongen strekker seg fra mai til oktober, mens vintersesongen strekker seg fra november til april. Kilde: Menon, SSB, AirDNA, havnene

Kommersielle gjestedøgn: Positiv utvikling før korona – størst vekst innen camping

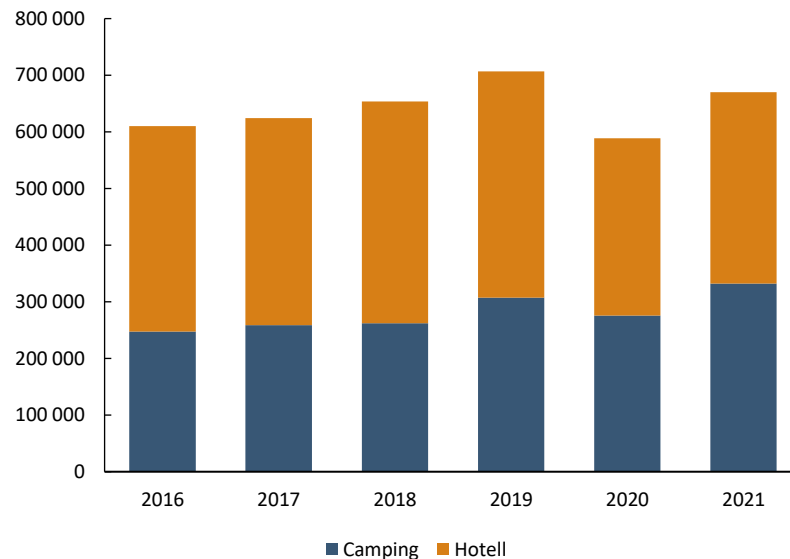
2019 var det siste normalåret for reiselivet før koronapandemien satte en brems for næringen. Som figuren til høyre viser stod kommersielle overnattinger for omtrent 700 000 gjestedøgn i Nordmøre og Romsdal i 2019. Dette som et resultat av en vekst siden 2016 på til sammen 100 000 kommersielle gjestedøgn, tilsvarende en årlig vekst på 5 prosent. Som følge av pandemien falt totalt antall kommersielle gjestedøgn i regionen med 17 prosent fra 2019 til 2020. I 2021 snudde det til en positiv vekst igjen, som nesten nådde nivået i 2019.

I 2019 var en overvekt av de kommersielle gjestedøgnene i Nordmøre og Romsdal på hotell (57 prosent), mens de resterende var på camping (43 prosent). Camping er overnattningsformen som i størst grad har drevet veksten i gjestedøgnene mellom 2016 og 2019, med en økning på 60 000 gjestedøgn, tilsvarende nesten 25 prosent. Dette er en økning med nesten dobbelt så mange gjestedøgn som på hotell i tilsvarende periode, med en økning på 36 000 gjestedøgn.

Koronapandemien rammet særlig de kommersielle overnattingene på hotell med et fall på over 20 prosent, mot 10 prosent for camping. Videre har camping hatt en raskere restitusjon i etterkant av pandemien. I 2021 var det over 330 000 gjestedøgn på camping som er det høyeste antallet siden 2016. For hotell er 2021-nivået lavere enn det som er registrert i årene før korona. Samlet var det 40 000 færre kommersielle overnattinger i 2021 enn i 2019.

* Manglende datapunkter for kommersielle gjestedøgn er estimert basert på gjennomsnittlige verdier for tilsvarende perioder.

Utviklingen i antall kommersielle gjestedøgn på hotell og camping mellom 2016 til 2021.* Kilde: SSB, bearbejdet av Menon

Gjestedøgn på hotell: Rekordhøyt antall gjestedøgn for ferie- og fritidssegmentet i 2021

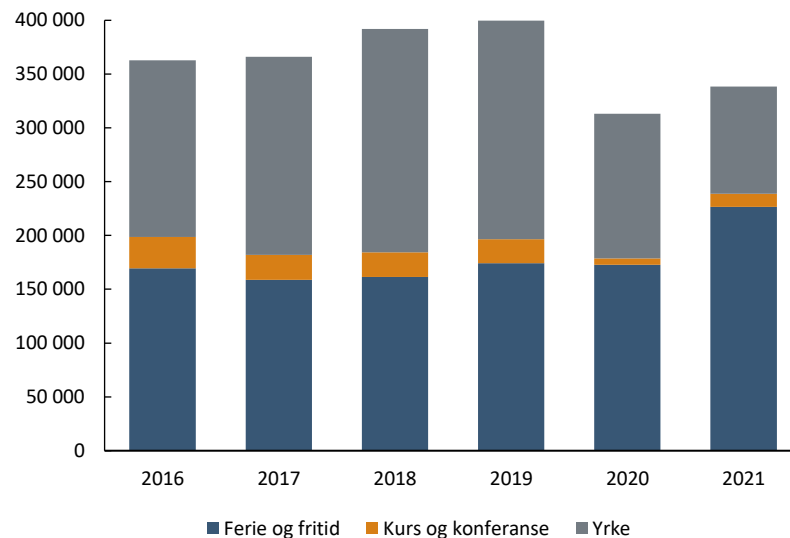
Kommersielle hotellovernattinger kan deles i tre segmenter basert på hvilket formål reisen har; ferie og fritid, kurs og konferanse, og yrkesreisende. Før 2020 stod yrkessegmentet for omtrent halvparten av gjestedøgnene på hotell i regionen. I 2019 tilsvarte det over 200 000 gjestedøgn. Ferie- og fritidsreisende stod for om lag 40 prosent, mens kurs- og konferanse utgjorde den resterende andelen på under 10 prosent.

Fra 2016 til og med 2019 har antallet gjestedøgn for ferie- og fritid og yrkesreisende holdt seg relativt stabilt. Yrkessegmentet har derimot vokst med 25 prosent og er hoveddriveren bak veksten på hotell i denne perioden.

Nedgangen fra 2019 til 2020 i samlet antall gjestedøgn skyldes utelukkende en nedgang i kurs og konferanse og yrkesreisende. Kurs og konferanse var tilnærmet fraværende dette året, mens yrkesreisende falt med 34 prosent. Dette skyldes trolig koronarestriksjonene som medførte en kraftig reduksjon i yrkesreiser og økt bruk av hjemmekontor med overgang til nettbaserte møteløsninger. Samtidig holdt de ferie- og fritidsreisende seg på lignende nivå som bidro til å holde liv i reiselivsnæringen i regionen. Reiserestriksjoner førte til at flere valgte å feriere i eget land, og bidro til å kompensere for bortfallet av utenlandske besøkende.

I 2021 har yrkessegmentet falt ytterligere til i underkant av 100 000 gjestedøgn som er en halveringen av gjestedøgnene sammenlignet med 2019. Motsatt har ferie- og fritidssegmentet hatt en voldsom vekst og utgjorde i 2021 nesten 230 000 gjestedøgn – 30 prosent over 2019-nivå. Fordelingen av gjestedøgn i 2021 er annerledes enn i årene før korona. Det gjenstår å se om dette er en midlertidig effekt av pandemien eller starten på en varig trend.

Utviklingen i antall gjestedøgn på hotell fordelt på formål fra 2016 til 2021. Kilde: SSB, bearbeidet av Menon

Sesongprofil: Nordmøre og Romsdal er en sommerdestinasjon

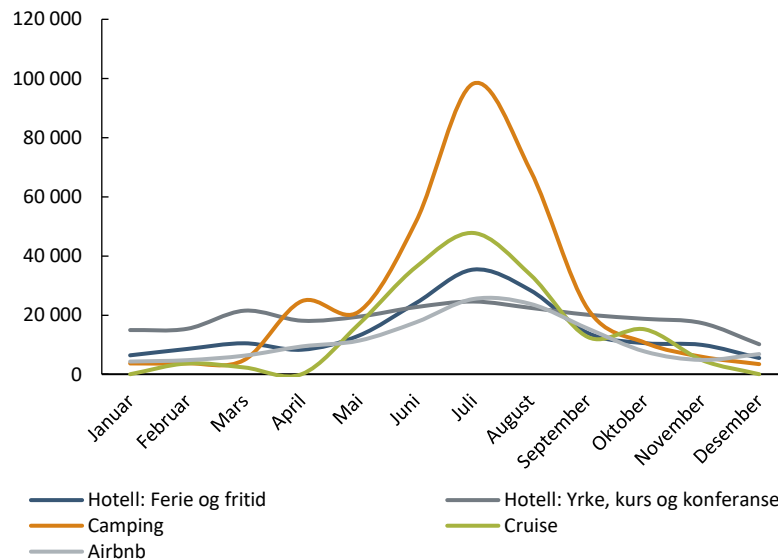
For cruise, camping og ferie- og fritidsreisende på hotell fant de aller fleste gjestedøgnene sted i sommerhalvåret i 2019; henholdsvis 95, 90 og 70 prosent foregikk mellom mai og oktober. Videre fant hele 30 prosent av gjestedøgnene på camping og cruise sted i juli som er en klar besøkstopp både for disse segmentene, men også for ferie og fritid. Nordmøre og Romsdal karakteriseres dermed som en tydelig sommerdestinasjon. Konsentrasjonen av besøkende på kort tid kan være en utfordring fordi det belaster infrastrukturen på små steder og kan oppleves som invaderende for lokalbefolkningen. Det er dermed viktig å arbeide mot å utvide sesongen for å redusere trykket og å utnytte den eksisterende kapasiteten i enda større grad.

Sesongvridningen skyldes trolig det brede aktivitetstilbudet regionen har å tilby om sommeren, hovedsakelig sentrert rundt spektakulære naturopplevelser. I tillegg er Atlanterhavsveien og Trollstigen populære attraksjoner.

Overnattingene relatert til yrkes-, kurs- og konferansevirksomhet og Airbnb er spredt mer jevnt utover året. En jevn sesongprofil er positivt fordi det bidrar til å utnytte kapasiteten i lavsesongen og gi mer forutsigbarhet. Det er også gunstig med tanke på å legge til rette for flere helårsarbeidsplasser.

Hadde vi vist sesongprofilen for 2021 ville vi sett at det var relativt lave besøkstall i første kvartal, fra alle segmenter, grunnet strenge restriksjoner. Fra og med juli og ut året var det derimot flere besøkende hver måned i 2021 for camping og ferie og fritid, spesielt i besøkstoppen i juli. Yrke, kurs og konferanse lå også på et betydelig høyere nivå gjennom hele året.

Antall gjestedøgn per måned i 2019 fordelt på segment. Kilde: SSB, Airdna og Kystdatahuset, bearbeidet av Menon

Sesongprofil: Nordmenn er det klart største markedet, men det europeiske har hatt størst vekst

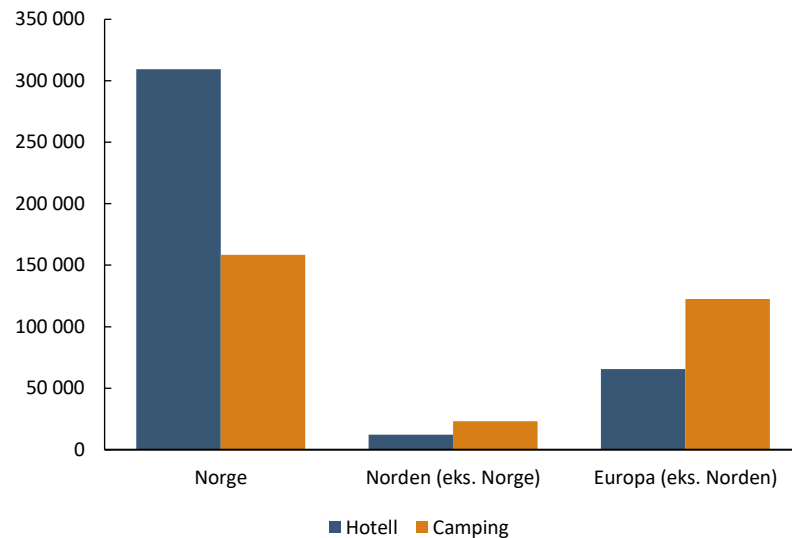
Her ser vi nærmere på de geografiske markedene som er representert blant de kommersielle gjestedøgnene i Nordmøre og Romsdal. Det norske markedet er dominerende og utgjør to av tre kommersielle gjestedøgn. På andreplass finner vi Europa (eks. Norden) med nesten 30 prosent av gjestedøgnene, mens Norden (eks. Norge) kun står for 5 prosent. Polen er det landet som er sterkest representert i Nordmøre og Romsdal med over 26 000 gjestedøgn i 2019. I tillegg til vanlig turisme kan dette også være et utslag av arbeidsinnvandring. Tyskland tar en andreplass på 15 000 gjestedøgn, etterfulgt av Sverige med 8 000.

Nær 70 prosent av norske besøkende overnatter på hotell. For besøkende fra Norden og resten av Europa ser vi derimot motsatt at kun en tredjedel velger å sove på hotell.

Tidligere så vi at camping var den overnattingsformen som hadde vokst mest, med 25 prosent mellom 2016 og 2019. Det skyldes først og fremst en vekst på over 50 prosent i antall europeiske (eks. Norden) tilreisende i den perioden. Det norske markedet har på sin side holdt seg relativt stabilt med en vekst på 8 prosent. Innen hotell har også europeiske gjestedøgn vokst mest med 40 prosent, mens det norske har hatt tilsvarende vekst som på camping.

De ulike markedene besøker Nordmøre og Romsdal i hovedsak i sommerhalvåret. Blant de besøkende i vinterhalvåret utgjør nordmenn majoriteten med 150 000 kommersielle gjestedøgn, tilsvarende 80 prosent. Denne gruppen er derfor viktig i dag for å til en viss grad utnytte kapasiteten i reiselivet utover sommermånedene. Norske gjester viste seg også viktige i koronapandemien da de utenlandske gjestene var tilnærmet fraværende.

Antall kommersielle gjestedøgn i 2019 per geografiske marked, fordelt på hotell og camping. Kilde: SSB, bearbejdet av Menon

Airbnb: Nesten 140 000 gjestedøgn i 2019 før det falt over 30 prosent

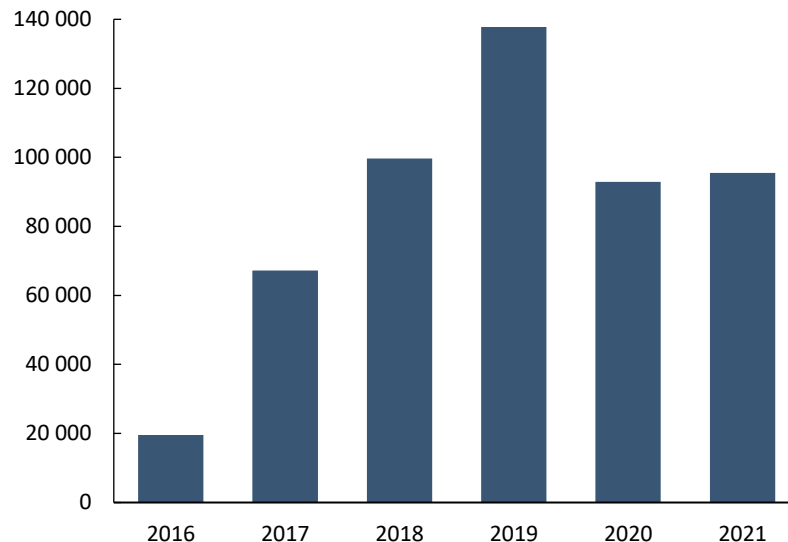
På lik linje med de fleste reiselivsdestinasjoner i Norge har antallet gjestedøgn gjennom utleie hatt en eksplosiv utvikling i Nordmøre og Romsdal. Antallet gjestedøgn har seksdoblet seg, fra 20 000 i 2016 til nesten 140 000 i 2019.

Molde og Rauma er kommunene med flest gjestedøgn ved utleie i 2019, der begge stod for omtrent 20 prosent.

I 2020 falt gjestedøgnene med 33 prosent til under 95 000 gjestedøgn. Dette nivået har videre holdt seg stabilt også i 2021. Denne utviklingen er ikke i tråd med det vi har sett for ferie- og fritidssegmentet på hotell. Som tidligere vist holdt ferie- og fritid seg stabilt i 2020 og økte til en historisk topp i 2021.

Selv om gjestedøgnene ved utleie kan ha ulike formål, er det stor grunn til å tro at mesteparten kommer fra ferie og fritid. Hvis det stemmer tyder det på at ferie- og fritidsreisende i større grad har valgt hotell til fordel for utleie i 2020 og 2021. Dette kan indikere at hotell oppleves som er tryggere alternativ i en situasjon der det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til smittesituasjonen og reiserestriksjoner. En annen forklaring kan være at det var et mer begrenset tilbud av utleieenheter på grunn av smittefrykt og restriksjoner.

Utvikling i antall estimerte gjestedøgn ved utleie fra 2016 til 2021. Kilde: AirDNA

Cruise: Åndalsnes, Molde og Kristiansund havn hadde samlet over 170 000 passasjerer i 2019

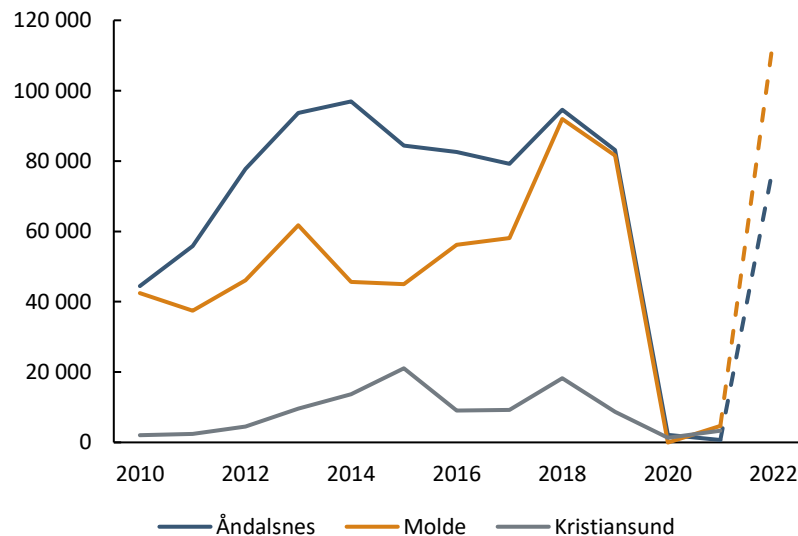
Over 170 000 passasjerer var på cruisebåter som la til land i Nordmøre og Romsdal i 2019. De fleste passasjerene kom til havn i Åndalsnes eller Molde som hver registrerte i overkant av 80 000 passasjerer. I tillegg var omtrent 15 000 passasjerer med cruisebåter som la til i Kristiansund. Vi har i analysen i beregningen av tilreisendes forbruk lagt til grunn at 90 prosent av disse gikk i havn, det tilsvarer 156 000 cruisebesøkende.

Koronapandemien rammet naturlig nok også cruiseturistene som ble tilnærmet borte både i 2020 og 2021. Prognosene for 2022 for Åndalsnes og Molde viser derimot at trafikken skyter fart igjen og er tilbake på 2019-nivå. For Molde ligger det til og med an til å overgå nivået i 2019 med 30 000 passasjerer.

Siden 2010 har både Åndalsnes og Molde havn overordnet sett hatt en positiv trend i antall passasjerer. Hver av havnene har hatt en økning i antall passasjerer på om lag 90 prosent i perioden. Åndalsnes hadde en særlig sterk vekst mellom 2010 og 2014 der antall passasjerer mer en doblet seg. På toppen i 2014 tok Åndalsnes imot til sammen 60 cruisebåter i løpet av året. Etter 2014 har antallet passasjerer i stor grad stabilisert seg. Molde havn har hatt en mer volatil utvikling. Den største veksten fant sted mellom 2017 og 2018 der veksten var på nesten 60 prosent. I 2018 var det totalt 54 anløp i Molde havn.

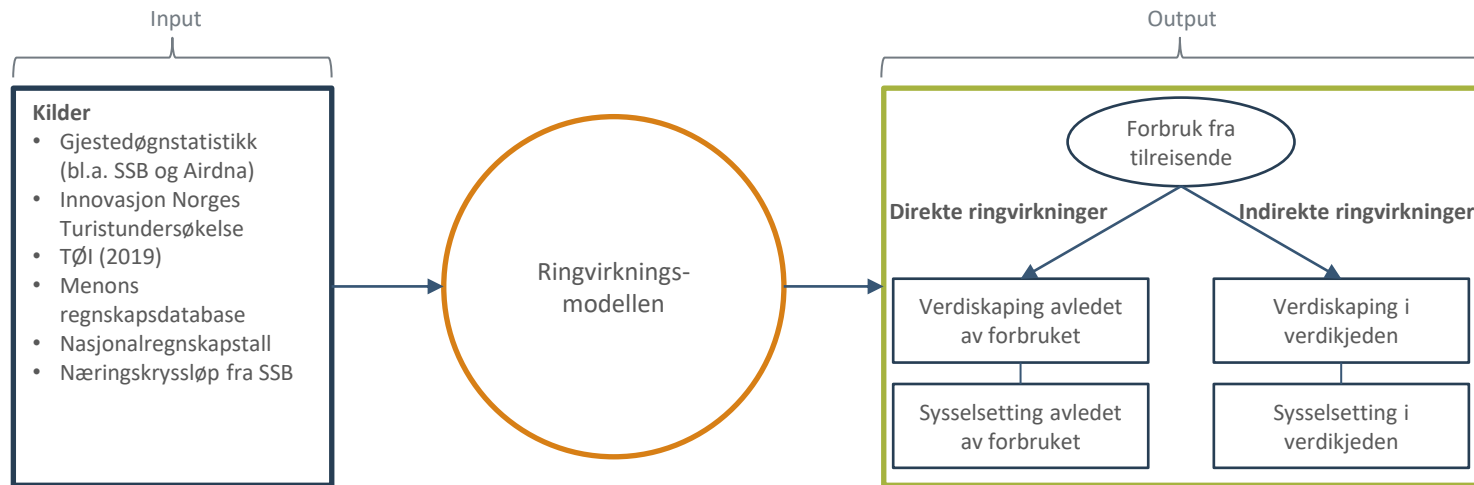
For alle de tre havnene har antall passasjerer per anløp vokst frem til 2019. Dette indikerer at havnene har tatt imot større cruisebåter over tid. I 2019 hadde Molde i gjennomsnitt størst cruisebåter med omtrent 2 300 passasjerer per anløp, etterfulgt av Åndalsnes med 1 800 passasjerer per anløp. Kristiansund hadde på sin side betydelig færre passasjerer per anløp med 1 200.

Utviklingen i antall passasjerer ved ulike havner i Nordmøre og Romsdal. 2010-2022. Tall for 2022 er estimerte. Kilde: Havnene og Kystdatahuset

Kort om ringvirkningsmodellen

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av tilreisendes lokale forbruk. Vi legger de estimerte gjestedøgnene etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Innovasjon Norges Turistundersøkelse. Det gir totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier, både innen bransjene i reiselivsnæringen og relaterte næringer som handel og bygg og anlegg. Forbruket omregnes deretter til direkte og indirekte ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting. **De direkte ringvirkningene** viser til de økonomiske effektene som de tilreisendes forbruk legger direkte grunnlag for, og beregnes ved å multiplisere forbruket med forholdstall basert på tall fra Menons regnskapsdatabase. **De indirekte ringvirkningene** viser til verdien som skapes av at tilreisendes forbruk medfører innkjøp hos underleverandører i hele verdikjeden. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra den lokale reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller dermed ikke bare lokalt næringsliv.

Døgnforbruk: Yrkesreisende har det høyeste døgnforbruket, mens cruiseturister og tilreisende til utleieenheter har det laveste

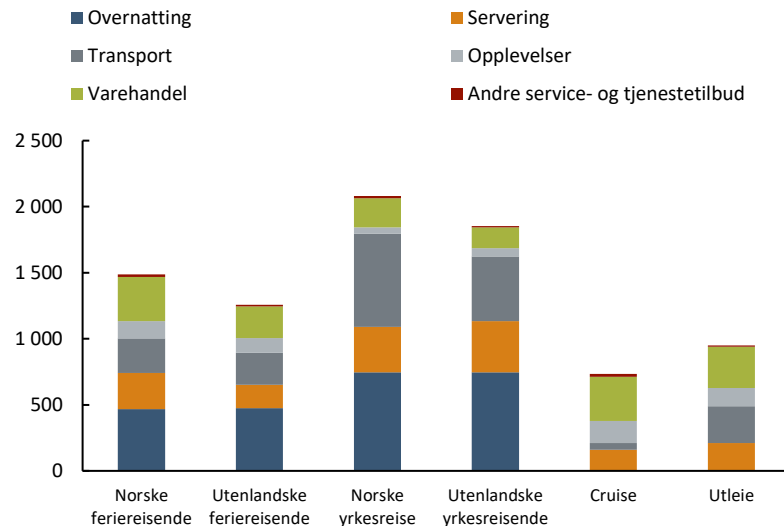
Døgnforbruket som legges til grunn for de ulike segmentene i analysen varierer betydelig, og viser at norske og utenlandske yrkesreisende bruker klart mest. Norske og utenlandske yrkesreisende bruker i snitt hhv. 2 080 og 1 854 kroner per døgn i regionen. Blant yrkesreisende er forbruket særlig høyt i overnattings- og transportbransjen.

Norske og utenlandske feriereisende bruker i gjennomsnitt mindre per døgn enn yrkesreisende. Norske feriereisende har et gjennomsnittlig døgnforbruk på 1 487 kroner, noe som er nærmere 20 prosent høyere enn forbruket til utenlandske feriereisende. Norske feriereisende har et høyere gjennomsnittlig døgnforbruk på samtlige forbrukskategorier, med unntak av på overnatting hvor norske og utenlandske feriereisende bruker omtrent det samme.

Cruisepassasjerer og tilreisende på Airbnb har et lavere døgnforbruk, hvor cruiseturistene i 2019 la igjen i snitt 735 kroner per døgn, mens tilsvarende tall for tilreisende som leier overnatting gjennom Airbnb var 951. For cruiseturistene gikk omtrent 45 prosent av deres døgnforbruk til varehandel. For utleieturistene er forbruket mer spredt, og forbruket fordeler seg hovedsakelig på servering, transport og varehandel.

Beregningene er blant annet basert på Innovasjon Norges Turistundersøkelse, hvor et stort antall reisende til ulike destinasjoner svarer på deres forbruk i kroner og øre. Det er knyttet usikkerhet til tallene, og en mulig feilkilde er selvrapportering av forbruk. Vi har justert forbrukstallene noe for å tilpasses lokale forhold, basert på erfaring med tilsvarende analyser av andre destinasjoner. Se vedlegg for en nærmere redegjørelse om cruisepassasjerenes forbruk.

Gjennomsnittlig døgnforbruk fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Menon Economics, Innovasjon Norges Turistundersøkelse og TØI (2019)

Forbruk: Tilreisende la igjen nærmere 1,4 milliarder kroner i 2019

Vi beregner at tilreisende til reiselivsdestinasjoner i Nordmøre og Romsdal la igjen nærmere 1,4 milliarder kroner i regionen i 2019, hvorav kommersielt overnattende sto for 82 prosent av omsetningen. Dette tilsvarer like over 1,1 milliarder kroner. Norske og utenlandske feriereisende la igjen mest penger av de kommersielt overnattede og stod for 50 prosent av totalt forbruket. 75 prosent av inntektene fra feriereisende ble generert i løpet av sommerhalvåret. Yrkesreisende stod for 34 prosent av inntektene og har, i tråd med fordelingen av gjestedøgnene, en relativt jevn fordeling på sommeren og vinteren.

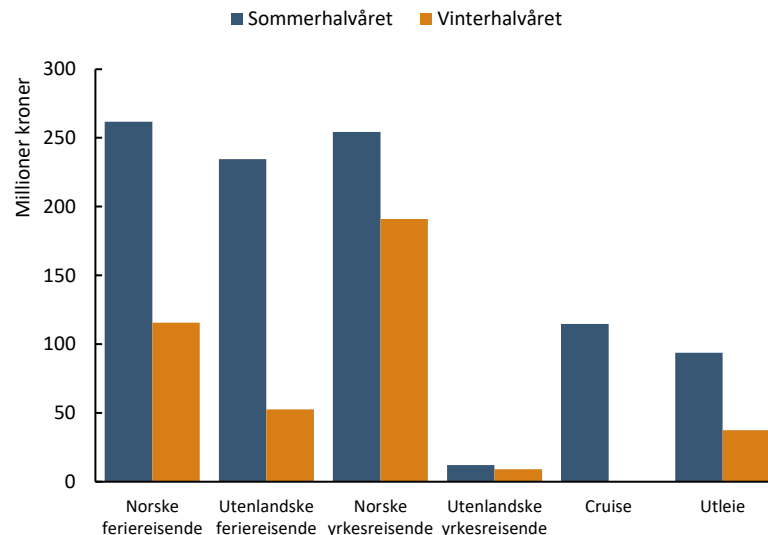
10 prosent av samlet beregnet forbruk kommer fra gjester på Airbnb og disse har, i likhet med de kommersielt overnattede, forbruk primært på sommeren.

Totalt genererer cruiseturisme om lag 115 millioner kroner i omsetning i Nordmøre og Romsdal, tilsvarende i underkant av 10 prosent av totalt forbruk gjennom året. Vi antar at alt forbruket genereres i løpet av sommerhalvåret.

Fordelingen av gjestedøgn tilsier at Nordmøre og Romsdal er en sommerdestinasjon, men på grunn av de yrkesreisende relativt høye forbruk er omsetningen noe jevnere fordelt på sesongene. Dette gir større økonomisk stabilitet for reiselivet i regionen. I 2019 ble 29 prosent av beregnet omsetning lagt inn i vinterhalvåret, mens tilsvarende andel for gjestedøgnene var 24 prosent.

Forbruket til dagsbesøkende og gjennomreisende er ikke fanget opp i analysen på grunn av mangel på gode kilder. Det reelle forbruket fra er derfor høyere enn det som fremkommer i resultatene.

Beregnet total omsetning fra tilreisendes forbruk i 2019 fordelt på sesong, marked og formål. Sommersesongen defineres som månedene fra og med mai til og med oktober, og vintersesongen som resterende måneder. Kilde: Menon Economics

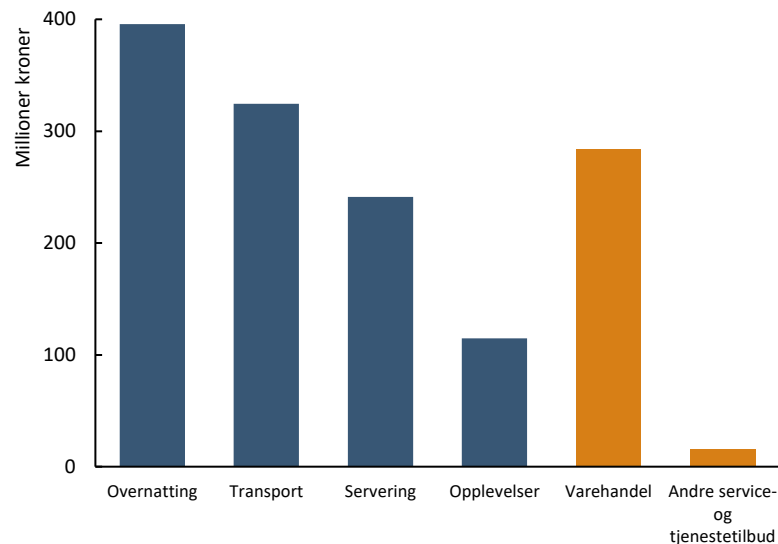
Forbruk: Over halvparten av omsetningen går til overnatting og transport

Nesten 80 prosent av inntektene fra de tilreisende genereres i de klassiske reiselivsbransjene. Den største delen av omsetningen går til overnattingsbransjen (30 prosent), tett etterfulgt av transport (25 prosent). Beregnet omsetning i 2019 i disse bransjene var på henholdsvis 397 og 324 millioner kroner. Beregnet omsetning innen serveringsbransjen var på 241 millioner kroner, og 115 millioner kroner innen opplevelser.

Opplevelsesbransjen utgjør en relativt sett mindre andel av den samlede beregnede omsetningen. En av årsakene til dette er at yrkesreisende i mindre grad benytter seg av det lokale opplevelsestilbudet under sine reiser, i tillegg til at disse reisende står for en stor del av det samlede forbruket. Forbruket innen opplevelser er større innen de andre segmentene, men det er fortsatt en av forbrukskategoriene med lavest gjennomsnittlig forbruk.

Tilreisende legger også igjen penger i andre næringer. Den klart største er varehandelen med 284 millioner kroner, tilsvarende 20 prosent av total omsetning fra tilreisende. Vi har også beregnet at tilreisende i 2019 la igjen nærmere 16 millioner kroner i andre service- og tjenestetilbud. Dette utgjør ca. 1 prosent av total omsetning dette året.

Beregnet total omsetning fra de tilreisende per forbrukskategori i 2019, fordelt på reiselivet (blå) og andre næringer (oransje). Kilde: Menon Economics

Ringvirkninger: De tilreisendes forbruk legger grunnlag for 432 millioner kroner i verdiskaping

Det beregnede forbruket fra de tilreisende legger grunnlag for 432 millioner kroner i verdiskaping, hvorav 392 millioner kroner kommer fra reiselivsbransjen, og de resterende 40 millionene kommer fra andre deler av næringslivet.

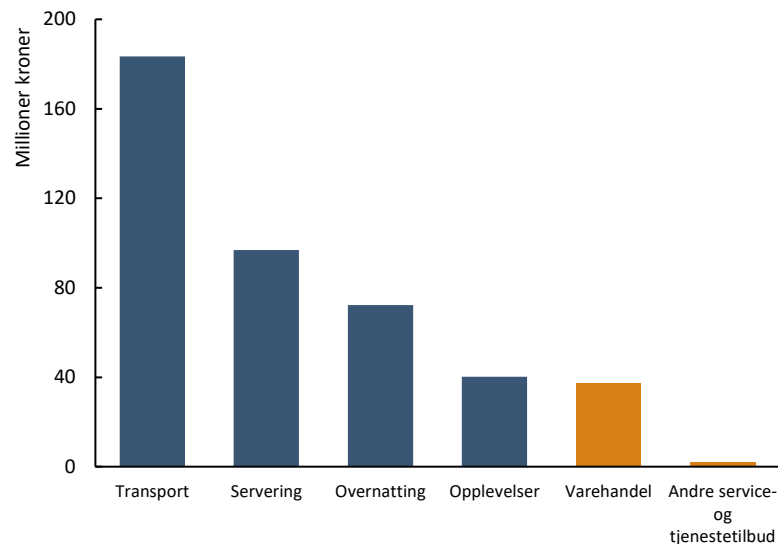
Blant reiselivsbransjene er transport den største enkeltbransjen, etterfulgt av servering. Transportbransjen stod for totalt 183 millioner kroner i verdiskaping i 2019, mens serveringsbransjen stod for drøyt 97 millioner kroner.

Forholdet mellom samlet beregnet omsetning og verdiskaping i de ulike bransjene varierer og hvor særlig varehandelen skiller seg ut. Dette skyldes hovedsakelig at varehandelen er mindre arbeidsintensiv, noe som betyr at den i mindre grad bruker arbeidskraft som innsatsfaktor i produksjonen, relativt til de andre reiselivsbransjene. Dermed går en større andel av inntektene til å kjøpe varer og tjenester fra underleverandører. Varehandelen bidrar til totalt 8,6 prosent av verdiskapingen, mot 13 prosent av beregnet omsetning.

Motsatt har opplevelsesbransjen en større andel av verdiskapingen (18 prosent) sammenlignet med omsetningen (8 prosent). Opplevelsesbransjen er i mindre grad avhengig av vare- og tjenestekjøp, og kan derfor vise til høyere verdiskaping per omsatte krone.

Verdiskaping defineres som bedriftenes lønnskostnader og driftsresultat før skatter og avgifter, av- og nedskrivninger. Med andre ord er verdiskaping den tilleggsverdien som skapes i forbindelse med produktet eller tjenesten.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, fordelt på reiselivet (blå) og andre næringer (oransje). Millioner kroner. Kilde: Menon Economics

Ringvirkninger: Tilreisendes forbruk legger grunnlag for 710 millioner kroner i verdiskaping i verdikjeden

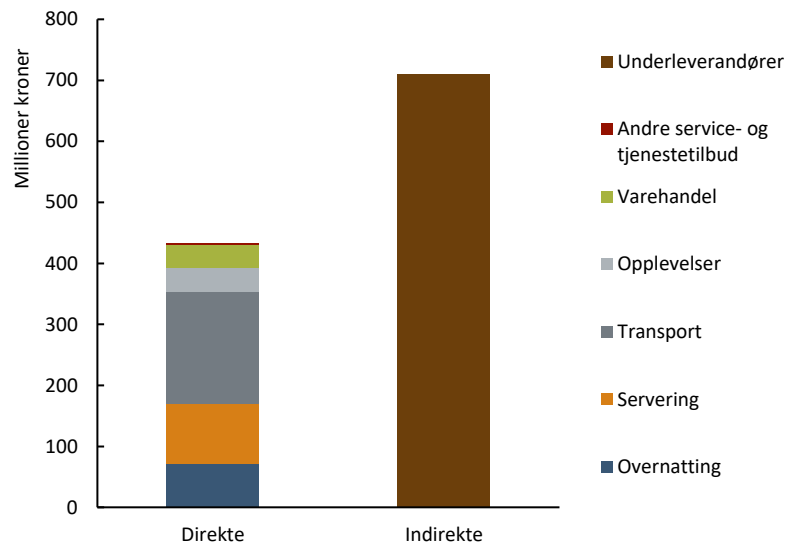
I tillegg til at de tilreisende legger grunnlaget for en verdiskaping på 432 millioner kroner i næringslivet i Nordmøre og Romsdal vil også reiselivsnæringen og handelsnæringen gjøre innkjøp hos sine underleverandører.

Dette har vi beregnet til å legge grunnlag for en indirekte verdiskaping på om lag 710 millioner kroner. Verdiskapingen hos norske underleverandører er dermed betydelig høyere enn den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra den lokale reiselivsnæringens vare- og tjenestekjøp i hele Norge, og tilfaller dermed ikke bare lokalt næringsliv.

Indirekte verdiskaping er produksjonen til underleverandører gjennom hele verdikjeden. Direkte og indirekte verdiskaping summerer seg til reiselivets omsetning minus import til Norge for hele verdikjeden samlet.

Eiendom og forretningsmessig tjenesteyting er eksempler på viktige underleverandørnæringer. Eiendomsselskaper har en særlig viktig rolle som leverandør til overnattingsbransjen. Mange hotell, både kjedehotell og selvstendige, har leieutgifter som varierer med omsetning, slik at økte inntekter gir stabile resultater i driftsselskap, mens eiendomsselskapet opplever økte inntekter. Sett på denne måten er status og utvikling for verdiskaping og lønnsomhet undervurdert for overnattingsbransjen sammenlignet med andre bransjer.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Kilde: Menon Economics

Ringvirkninger: Beregnet forbruk legger grunnlag for mer enn 1 250 arbeidsplasser i regionen

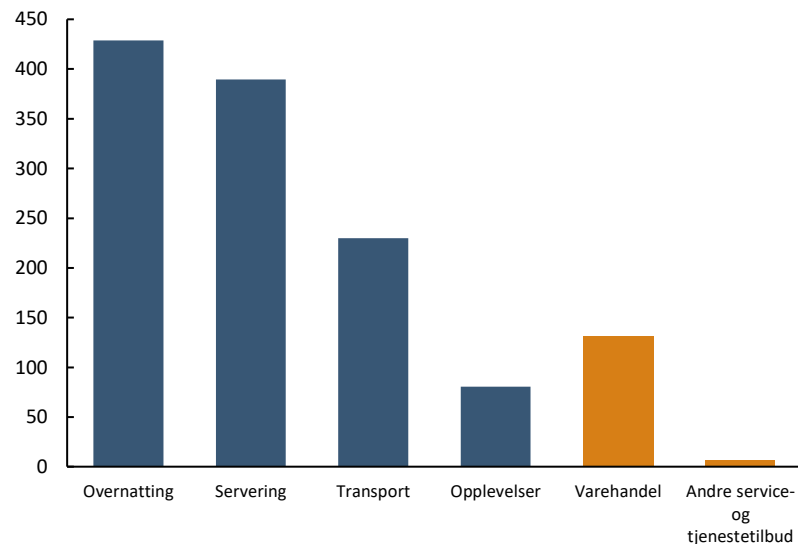
Reiselivet og de relaterte næringene er viktig for å opprettholde sysselsettingen i Nordmøre og Romsdal. I 2019 la beregnet forbruk fra tilreisende grunnlag for 1 268 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet, inkludert varehandel og andre service- og tjenestetilbud.

Nærmere 90 prosent av de sysselsatte tilfaller reiselivsbransjene. Aller høyest er sysselsettingen i overnattingsbransjen med 429 sysselsatte, etterfulgt av servering og transport med henholdsvis 390 og 230 sysselsatte. I andre næringer legger forbruket grunnlag for henholdsvis 132 og 7 sysselsatte i varehandels- og andre service- og tjenestetilbudsbransjen. At antallet sysselsatte her ikke er høyere skyldes som nevnt at reiselivsnæringen er mer arbeidsintensiv enn i andre næringer.

Ettersom mesteparten av reiselivsaktiviteten foregår i sommermånedene utføres en betydelig del av arbeidsinnsatsen av deltids- og sesongarbeidere. For mange av aktørene er det vanskelig å oppdrive lokal arbeidskraft og dermed er det vanlig praksis å bringe inn sesongarbeidere fra andre steder, fortrinnsvis fra utlandet. Av den grunn bor ikke alle arbeiderne nødvendigvis i kommunen.

Det er flere ulemper ved at aktørene i stor grad benytter seg av deltids- og sesongarbeidere. For det første blir arbeidsplassene i kommunen mindre attraktive, ettersom de ansatte må finne seg alternative jobber utenom sesong. For det andre innebærer deltids- og sesongarbeid at nye ansatte blir benyttet hver sesong. Det blir dermed vanskelig å bygge opp et godt internt kunnskapsmiljø i bedriftene, samt at kostnadene til opplæring øker. For kundene kan dette slå ut i en opplevelse av at personalet er mindre profesjonelle og kunnskapsrike.

Antall sysselsatte avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, fordelt på reiselivet (blå) og andre næringer (oransje). Kilde: Menon Economics

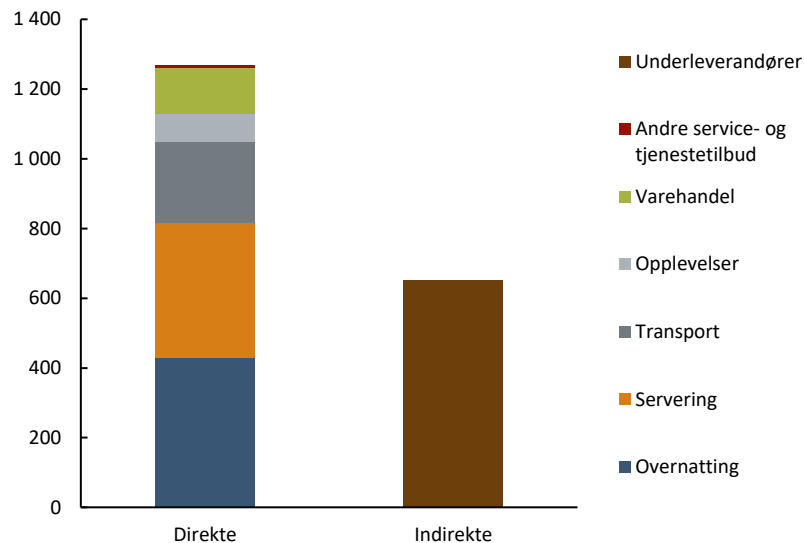

Ringvirkninger: Forbruket legger grunnlaget for 651 arbeidsplasser i verdikjeden

Vi har beregnet at vare- og tjenestekjøp fra reiselivsnæringen, varehandelen og andre service- og tjenestetilbud legger grunnlag for 651 arbeidsplasser utover i den nasjonale verdikjeden.

Forbruket legger grunnlag for et større antall arbeidsplasser i bedriftene som selger direkte til tilreisende, enn hos underleverandørene. Igjen skyldes dette at reiselivsbedriftene er mer arbeidsintensive enn underleverandørene. Det gjør at det skapes flere arbeidsplasser per omsatte krone i overnattings- og serveringsbransjen enn hos eksempelvis eiendomsselskap eller andre vare- og tjenesteleverandører. I tillegg til dette jobber mange av de indirekte sysselsatte i den nasjonale verdikjeden i andre deler av landet.

Antall sysselsatte avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Antall sysselsatte.
Kilde: Menon Economics

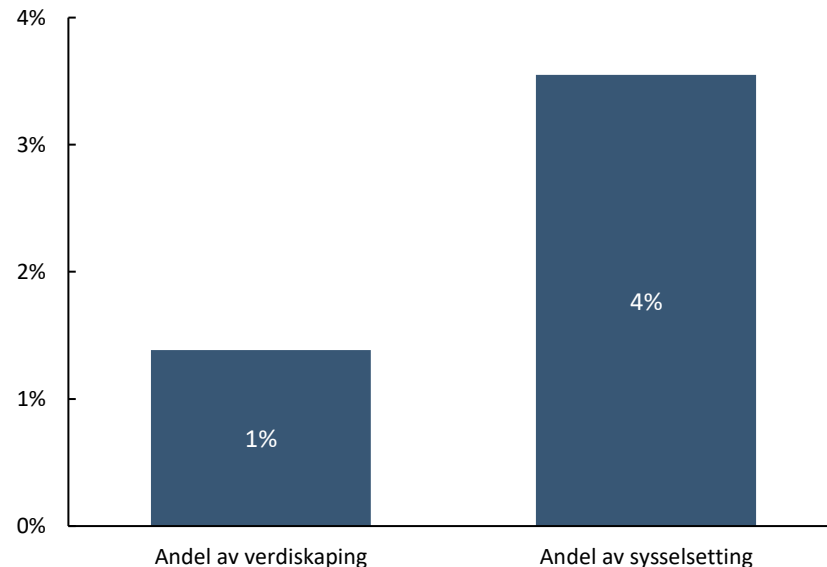
Reiselivets relative størrelse: Tilreisendes forbruk legger grunnlag for 4 prosent av de sysselsatte i næringslivet i regionen

Direkte verdiskaping og sysselsetting avledet av reiselivsrelatert forbruk og investeringer utgjør 1 prosent av verdiskapingen og 4 prosent av sysselsettingen i næringslivet i Nordmøre og Romsdal. Med andre ord er turisme viktig for næringslivet.

I tillegg kommer forbruk fra fritidsboligbesøkende og investeringer i fritidsboliger som også vanligvis regnes som en del av reiselivet. I tillegg til at 1 prosent av all verdiskaping i Nordmøre og Romsdal kan knyttes til de tilreisendes forbruk, gjør reiselivsnæringen, handelsbransjen og tjenestebansjen innkjøp lokalt. Dette skaper aktivitet og videre inntekter blant annet innenfor eiendomsbransjen, forretningstjenester og varehandel.

Reiselivet er også verdifullt for lokalsamfunnene i Nordmøre og Romsdal. Et godt og bredt tilbud av aktiviteter og serveringssteder benyttes også av lokalbefolkningen og bidrar dermed til bolyst. Et sterkt reiseliv kan også bidra til å forsterke den lokale identiteten og på den måten tilhørigheten til regionen. En reiselivsnæring i utvikling vil også være viktig for å tilby arbeidsplasser til tilflyttende eller forhindre at lokale arbeidskraft søker arbeid andre steder. Her er nøkkelen å skape helårs arbeidsplasser som legger til rette for at arbeidstakerne kan etablere seg og bygge opp sin kompetanse.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Nordmøre og Romsdal. Kilde: Menon

An aerial photograph of a mountain valley. The landscape is dominated by steep, rocky slopes covered in patches of green vegetation. A prominent feature is a winding road that curves through the valley, with a river or stream flowing alongside it. The sky is blue with scattered white clouds. The overall scene is a dramatic and scenic mountain landscape.

Del 2

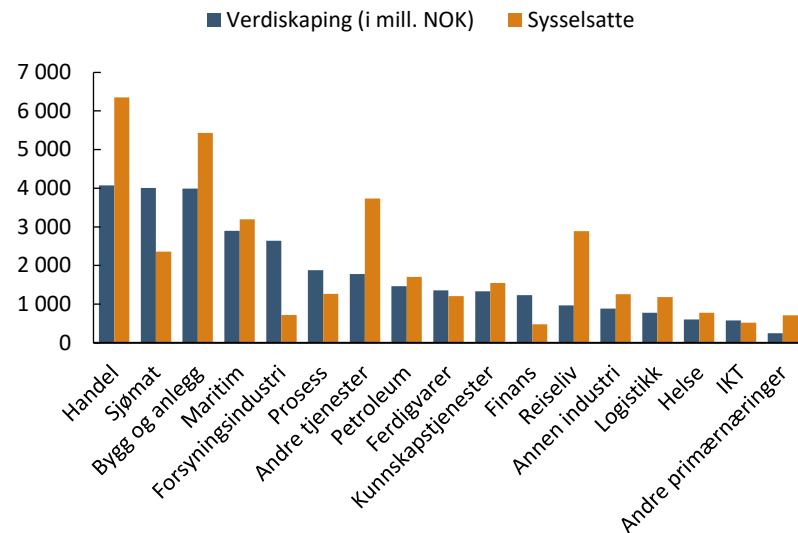
Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Nordmøre og Romsdal

Reiselivsnæringen er 12. største næring i Nordmøre og Romsdal målt i verdiskaping, men 5. størst målt i sysselsetting

Næringslivet i Nordmøre og Romsdal er bredt sammensatt av en rekke næringer, og det er stor variasjon i deres størrelse. I Nordmøre og Romsdal er handelsnæringen den største, tett fulgt av sjømat- og bygg og anleggsnæringen. I 2021 hadde handelsnæringen en total verdiskaping på 4,1 milliarder kroner, mens sjømat- og bygg og anleggsnæringen hadde begge 4 milliarder kroner i total verdiskaping. I 2021 sto de tre største næringene for 39 prosent av total verdiskaping og 40 prosent av total sysselsetting.

Av inndelingen vist til høyre ser man at reiselivsnæringen er den 12. største næringen målt i verdiskaping. I 2021 hadde reiselivsnæringen en total verdiskaping på 970 millioner kroner, og sysselsatte 2 890 personer. I 2021 utgjorde reiselivsnæringen 4 prosent av total verdiskaping, og 8 prosent av total sysselsetting. Målt i antall sysselsatte er reiselivsnæringen den 5. største næringen i regionen, og er med på å vise at reiselivet i regionen er en arbeidsintensiv næring.

Verdiskaping og sysselsatte i Nordmøre og Romsdal i 2021, fordelt på næringer. Verdiskaping i millioner kroner og sysselsatte i antall. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Reiselivsnæringens fem bransjer

I denne delen av rapporten kartlegger vi status i reiselivsnæringen Nordmøre og Romsdal. Kartleggingen baserer seg på Menons regnskapsdatabase, bestående av alle regnskapspliktige bedrifters regnskap. Formålet med regnskapsanalysen er å gi et innblikk i den lokale reiselivsnæringens struktur, og vise status og utvikling i reiselivsbransjenes nøkkeltall.

Det er fem bransjer som utgjør det vi vanligvis definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud.

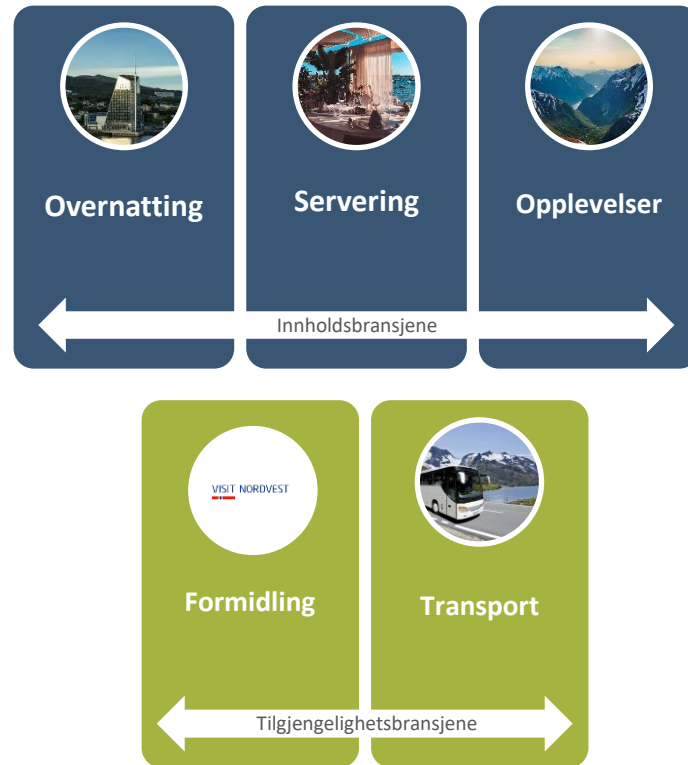
Overnatting - består av hoteller, pensjonater, moteller, hytter, campingplasser, vandrerhjem, ferieleiligheter, turisthytter og annen overnatting.

Servering - omfatter typisk restauranter, kafeer, gatekjøkken og drift av barer og puber.

Opplevelser - inneholder de fleste aktiviteter som man kan tenke seg en turist kan benytte når denne er på reise. Dette er opplevelsesaktiviteter, fornøyelses- og temparker, alle typer museer og historiske bygninger og severdigheter, botaniske og zoologiske hager, taubaner og skiheiser.

Formidling - består av aktører som reisebyråer, turistkontorer, reisearrangørvirksomhet, guider og reiseledere.

Transport – omfatter bedrifter som frakter passasjerer med jernbane, kysttrafikk med passasjerer, innenlandske kystruter med passasjerer og turbiltransport.

Omsetning: Reiselivsbransjen genererte 2,2 milliarder kroner i omsetning i 2021

Den største reiselivsbransjen i 2021 er servering som utgjør en tredjedel av all omsetningen. Deretter følger overnatting, transport og opplevelser som hver utgjør omtrent 20 prosent. Den minste bransjen er formidling som står for 2 prosent av omsetningen.

Innen **servering** er det forholdsmessig mange aktører sammenlignet med de andre bransjene. De største bedriftene er Nordrift AS (som driver Egon), og Zero Five AS (som driver McDonald's). Hver av bedriftene hadde en omsetning på nesten 30 millioner kroner i 2021. Blant de ti største serveringsaktørene holder seks til i Molde, tre i Kristiansund og den siste i Rauma.

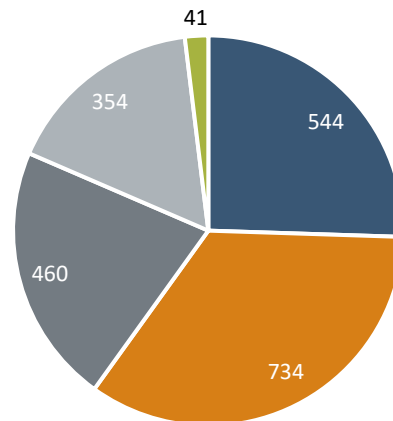
I **overnattingsbransjen** er den klart største aktøren Scandic i Molde som alene hadde en omsetning på 113 millioner kroner. Quality Hotel Grand i Kristiansund er også en stor aktør med 44 millioner kroner i omsetning.

Transport er dominert av de store busselskapene; Vy hadde en omsetning på 140 millioner kroner, Tide Buss på 104 millioner kroner og Veøy buss på 51 millioner kroner. Disse tre aktørene stod samlet for nesten 75 prosent av omsetningen i bransjen. Andre aktører er hovedsakelig innen bilutleie og drosjetransport.

De to største aktørene innen **opplevelser** er og Regionteateret i Møre og Romsdal og Operaen i Kristiansund, som hadde en omsetning på henholdsvis 60 og 40 millioner.

Formidling består av få og små aktører. De to største er Atlantic Mice Tibe og Visit Nordmøre & Romsdal med en omsetning på henholdsvis 10 og 7 millioner kroner.

Omsetning per reiselivsbransje i 2021. I millioner kroner. Kilde: Menons regnskapsdatabase

■ Overnatting ■ Servering ■ Transport ■ Opplevelser ■ Formidling

Omsetning: Sterkest vekst innen serveringsbransjen

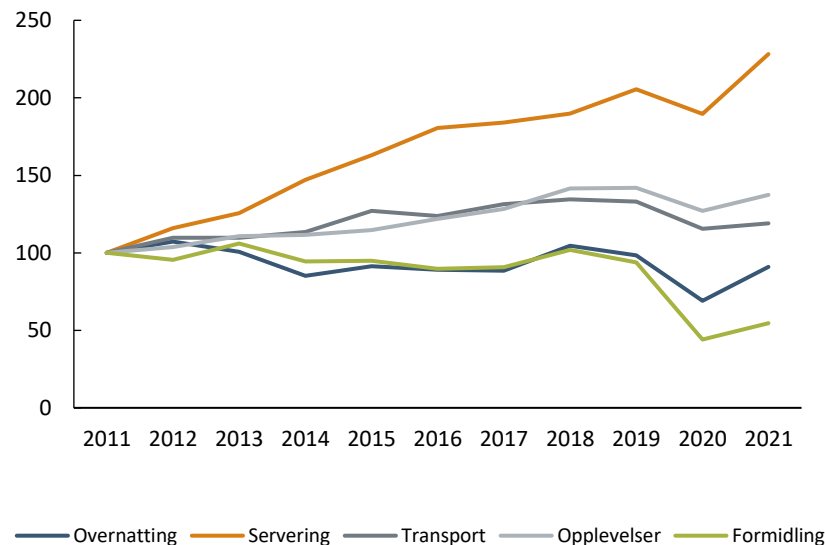
Omsetningen i reiselivsnæringen i Nordmøre og Romsdal økte med over 30 prosent i perioden 2011 til 2019, fra 1,6 til 2,2 milliarder kroner. Det tilsvarer en årlig vekstrate på nesten 4 prosent. Til sammenligning var veksten i reiselivsbransjene på landsbasis på 60 prosent i samme periode. Veksten i Nordmøre og Romsdal var særlig sterk fra 2017 til 2018 og fra 2011 til 2012, hvor næringen vokste 8 prosent. I 2020 falt omsetningen i reiselivsnæringen med 17 prosent, tilsvarende 380 millioner, ned til et nivå tilsvarende samlet omsetning i 2013.

Ser vi nærmere på de enkelte bransjene er det servering som har hatt sterkest vekst. Mellom 2011 og 2019 vokste bransjen med 105 prosent, drevet av etableringen av de største aktørene.

Transport og opplevelser hadde begge en positiv utvikling på henholdsvis 33 og 42 prosent mellom 2011 og 2019. Servering, sammen med opplevelsesbransjen, ble minst berørt av koronakrisen, med en fall på henholdsvis 8 og 11 prosent fra 2019 til 2020.

Overnatting og formidling har hatt en ganske lignende utvikling siden 2011. Utviklingen var rimelig flat mot 2019, der omsetningen i bransjene var henholdsvis 2 og 6 prosent mindre i 2019 enn i 2011. Omsetningstallene reflekterer i stor grad den årlige positive utviklingen i gjestedøgn mellom 2016 og 2018 som vi så tidligere i rapporten. Fra 2019 til 2020 går derimot omsetningen ned, til tross for at gjestedøgnstallene fortsatte å stige.

Indeksert utvikling i omsetning per reiselivsbransjene*. 2011=100.
Kilde: Menons regnskapsdatabase

* Indeksert utvikling ekskluderer transportforetaket Fjord1, som i 2012 hadde en omsetning på nærmere 65 mill. kroner, og 1 mrd. kroner i 2011.

Verdiskaping: Halvparten så høy vekst i verdiskaping sammenlignet med omsetning

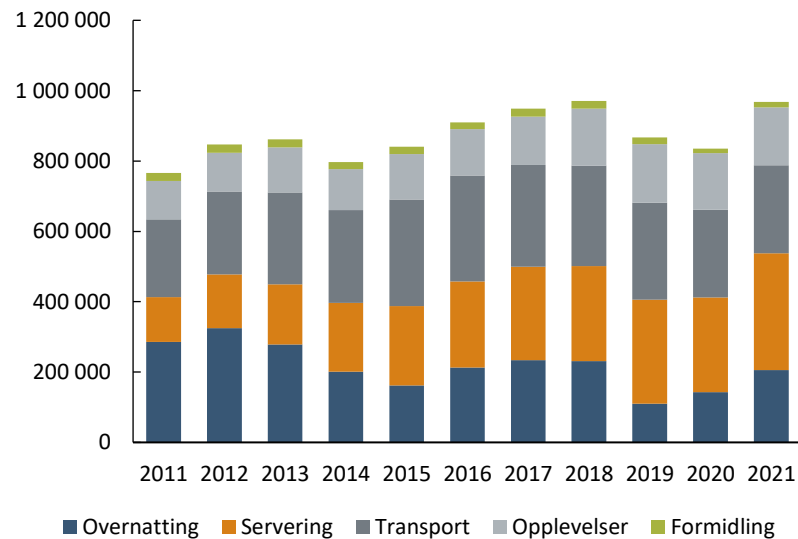
Verdiskapingen i Nordmøre og Romsdal har totalt sett økt med 13 prosent i perioden 2011-2019, fra 767 millioner til 870 millioner kroner. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig vekst på 2 prosent. Verdiskaping har dermed hatt en vekst mindre enn halvparten så stor som omsetningen. Verdiskapingen i 2019 falt med 11 prosent fra 2018. Fallet skyldes primært at Jebo AS hadde en betydelig negativ verdiskaping på 110 millioner i 2019. Uten Jebo AS har veksten mellom 2011 og 2019 vært på 28 prosent som fortsatt er noe lavere enn omsetningsveksten.

Overnatting er den bransjen som har relativt mindre vekst i verdiskaping i denne perioden i forhold til omsetning. Det betyr at veksten i kostnader knyttet til lønn og underleverandører har vokst raskere enn inntektene. Motsatt har servering og opplevelser hatt større vekst i verdiskaping enn omsetning.

I 2021 utgjorde overnattingsbransjen en relativt mindre andel av total verdiskaping sammenlignet med omsetningen (-4 prosentpoeng). Det motsatte gjaldt for transport (4 prosentpoeng). Transportbransjen har typisk relativt høyere verdiskaping enn innholdsbransjene fordi den er mindre arbeidsintensiv.

Verdiskapingen i en bedrift er definert som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapital slit og nedskrivninger. Dette er også kjent som bruttoprodukt/BNP og er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelsene, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter.

Utvikling i verdiskaping per reiselivsbransje. 2011-2021. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Syssetting: Rekordhøy syssetting i reiselivet i 2021

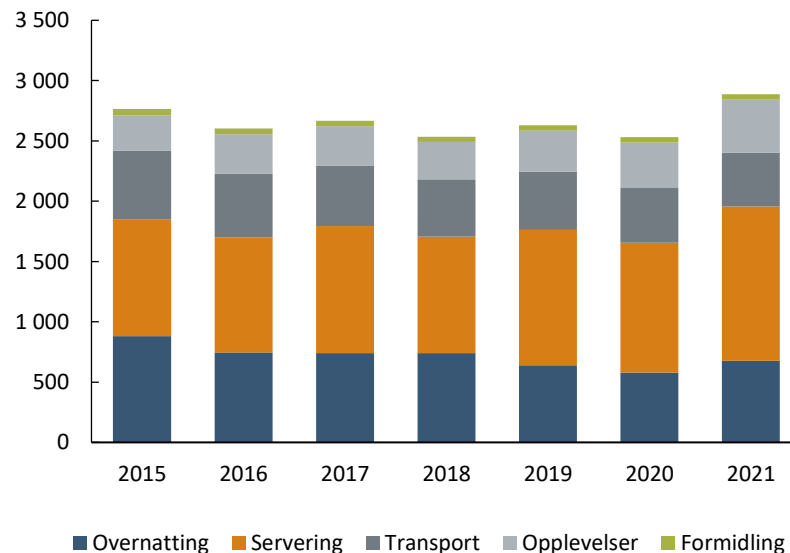
Mens omsetningen i reiselivet har vokst betraktelig mellom 2015* og 2019, har utviklingen i syssettingen i stedet hatt en negativ trend i perioden. Mellom 2015 og 2019 falt syssettingen med 5 prosent, fra 2 770 sysselsatte til 2 630. Fallet i syssetting er viktig å se i sammenheng med utviklingen i produktiviteten i næringen, som vi kommer tilbake til.

Syssettingen økte noe fra 2018 til 2019, og var da tilbake på samme nivå som i 2016. Vi ser også at pandemien ikke hadde en betydelig negativ effekt på syssettingen. I 2021 gjorde syssettingen et hopp opp til 2 890 sysselsatte, som er det høyeste registrerte antallet i perioden.

Det er særlig overnattingsbransjen som har hatt en negativ utvikling i syssetting i perioden 2015 til 2021, med et fall på 205 sysselsatte. Til gjengjeld har serveringsbransjen økt med 310 sysselsatte i samme periode, og kompenserer dermed for mer enn bortfallet i overnattingsbransjen. Opplevelsesbransjen er på sin side den eneste som har hatt vekst både i 2020 og 2021. Serverings- og overnattingsbransjen har i 2021 det høyeste registrerte antall sysselsatte, og utgjør nesten 70 prosent av samlet syssetting dette året.

* Fra 2014 til 2015 ble det gjort en endring i kravene og terskelen for hvem som skal rapporteres inn som ansatte i en bedrift. Konsekvensen er at flere deltidsansatte ble inkludert i statistikken fra 2015. En tidsserie lengre tilbake i tid vil da inkludere et «hopp» i antall sysselsatte i 2015 og dette «hoppet» er større i næringen med mer utstrakt bruk av deltidsansatte, noe som kjenner tegner flere av bransjene i reiselivsnæringen.

Utvikling i syssetting per reiselivsbransje. 2015-2021. Kilde: Menons regnskapsdatabase

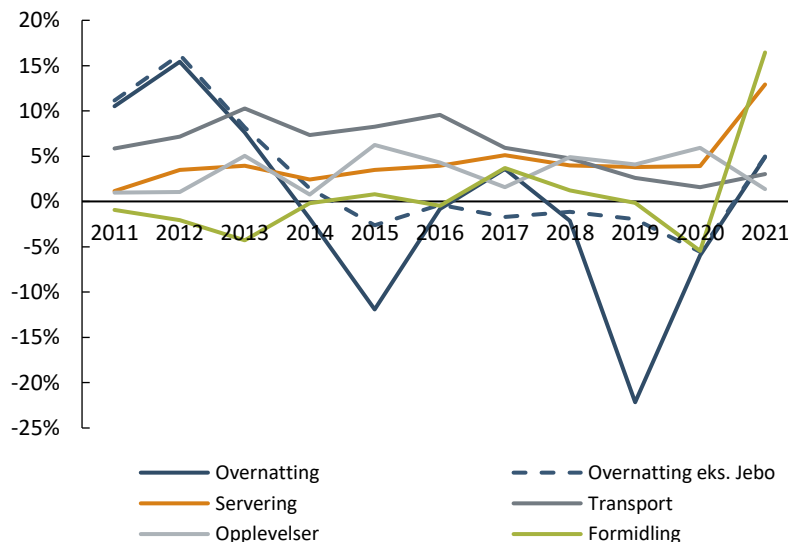
Driftsmargin: Flere bransjer med svak driftsmargin, men servering og formidling hadde et godt år i 2021

Samlet hadde reiselivsnæringen en positiv driftsmargin i 2021 på 7 prosent, som er et av de bedre årene siden 2011. I løpet av de siste ti årene har den derimot variert noe, og var på det laveste i 2019 med -3 prosent. Alle andre år har driftsmarginen vært positiv. Alle bransjene, unntatt opplevelsesbransjen, øker driftsmarginen i 2021 fra 2020, men særlig serverings- og formidlingsbransjen hadde et godt år i 2021.

Det er samtidig en del forskjeller mellom bransjene på hvor volatil driftsmarginen har vært. Noe svingninger i driftsmargin er vanlig ettersom bedrifter med jevne mellomrom blant annet gjøre større investeringer og innkjøp av varer og tjenester, som er med på å krympe driftsresultatet det gjeldende året. Overnattingsbransjen har vært mest volatil de siste ti årene med en driftsmargin så høy som 15 prosent i 2012 og med en bunn på minus 22 prosent i 2019. De store svingningene i driftsmarginen skyldes primært regnskapet til Jebo AS. Tar vi ut Jebo er driftsmarginen i overnattingsbransjen rundt 0 prosent i perioden 2014-2019 før den faller i 2020 og går opp til 5 prosent i 2021. Opplevelsesbransjen har også varierende driftsmargin, men den har holdt seg positiv for alle år. For de tre resterende bransjene transport, servering og formidling, har disse ligget relativt stabilt med en gjennomsnittlig driftsmargin på henholdsvis om lag 6, 4 og 1 prosent. Formidling er bransjen som i flest år har hatt negativ driftsmargin.

Driftsmargin er forholdet mellom driftsresultat og omsetning til en bedrift. Den gir en idé om hvor lønnsom bedriften er, da tallet forteller hvor mye bedriften sitter igjen med til dekning av kapitalkostnader per omsatte krone (før renter og skatt).

Utvikling i driftsmargin per reiselivsbransje mellom 2011 og 2021. Kilde: Menons regnskapsdatabase

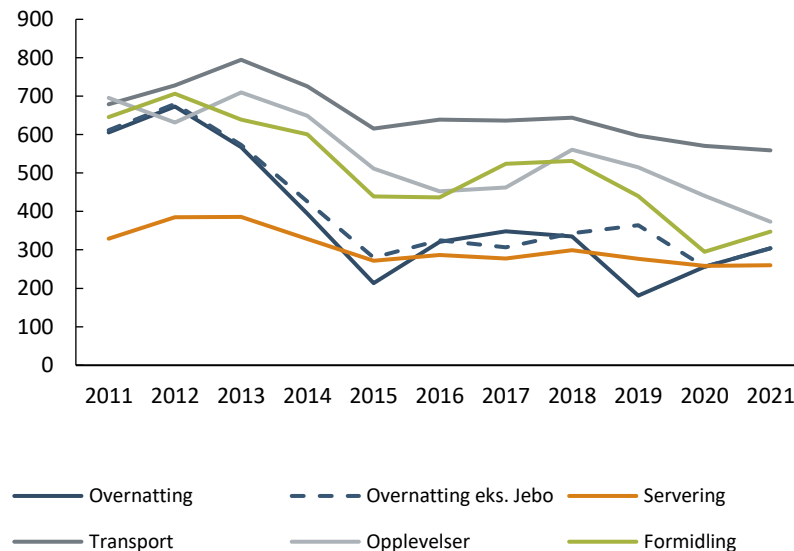
Produktivitet: Fallende produktivitet i alle bransjer

Produktivitet, målt som verdiskaping per ansatt, har vært fallende over tid for alle bransjene. For næringen som helhet har den falt fra om lag 560 000,- per sysselsatt i 2011 til 340 000,- per sysselsatt i 2021, tilsvarende en nedgang på 37 prosent.

Det er samtidig store forskjeller mellom de ulike reiselivsbransjene. Transportbransjen har, med unntak av 2013 og 2018, hatt høyest produktivitet over hele perioden. Det er også den bransjen som har hatt minst nedgang i produktivitet, med et fall på 18 prosent over perioden. I 2021 bidro transportbransjen med en verdiskaping per ansatt 560 000 kroner. Opplevelsesbransjen følger transportbransjen med en verdiskaping per ansatt på 370 000 kroner i 2021. Deretter følger formidlings- og overnattingsbransjen med henholdsvis 350 000 kroner og 300 000 kroner. Begge bransjene har nær halvert produktiviteten siden 2011. Lavest verdiskaping per ansatt finner vi i serveringsbransjen med en verdiskaping på 260 000 kroner. Det er en nedgang på 21 prosent siden 2011.

En av årsakene til de store forskjellene er at reiselivet generelt, og innholdsbransjene spesielt, har en svært høy andel sesong- og deltidsansatte. Ser en tilbake på side 25 er det også tydelig at produktiviteten i reiselivsnæringen er betydelig lavere enn i annet næringsliv i Nordmøre og Romsdal, med unntak av enkelte primærnæringer.

Produktivitet målt ved verdiskaping per ansatt for reiselivsbransjene. 2011-2021. I 1 000 kroner, KPI-justert til 2021-kroner. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Vedlegg

Foto: Romsdalseggen - Rampestreken - Matti Bernitz/visitnorthwest.no

Estimering av kommersielle gjestedøgn for Nordmøre og Romsdal

Analyser av kommersielle gjestedøgn i regionen benytter data innhentet av SSB, og viser tall over antall overnattinger fordelt på kommune, formål, måned og år.

I tilfeller hvor SSB ikke oppgir data av konfidensialitetshensyn, estimerer vi datapunktene basert på tilsvarende data for regionen, perioden eller formålet.

Estimatene benytter følgende metoder:

- Gjennomsnitt for perioder før og etter.
- Gjennomsnittlig vekst i perioden fram mot manglende datapunkt.

Dette er med på å sikre at manglende data ikke gir en skjevhet i det overordnede bildet.

Antakelser om forbruk knyttet til cruiseturister

Det finnes en rekke undersøkelser av cruiseforbruk i Norge. Det er en del metodologiske forskjeller mellom studiene som bidrar til at er en del variasjon i gjennomsnittlig forbrukstall for cruisepassasjerer. Passasjerenes forbruk vil naturligvis også kunne variere mellom cruisehavner på grunn av ulikt tilbud på land. Videre vil det kunne være forskjeller i hvilke type cruiseskip og –passasjerer som besøker de ulike havnene. Det vil derfor være en viss usikkerhet forbundet med bruken av et gjennomsnittlig døgnforbruk til en cruiseturist i Møre og Romsdal.

For å beregne ringvirkningene fra cruiseturistene i Nordmøre og Romsdal vurderer vi at den mest relevante undersøkelsen er en metastudie som TØI gjennomførte i 2019¹. Den finner at forbruket på land på Vestlandet ligger på mellom 600 og 700 kroner. Dette tallet inkluderer omsetning knyttet til ekskursjoner som kjøpes av rederiene, men kun andelen som man antar tilfaller lokalt næringsliv (50 prosent). Størrelsesordenen på dette estimatet støttes også av en rapport fra 2019 som er laget av Høgskolen i Volda². Undersøkelsen finner et gjennomsnittlig forbruk for cruiseturister på 710 kroner med forhåndskjøp fra cruisebåt eller -rederi. Forfatterne vurderer selv at dette forbrukstallet kan være noe overestimert. Et annet funn fra denne studien er at Geiranger tilsynelatende har et noe lavere forbruk enn i landet som helhet. Innovasjon Norge har også gjennomført en omfattende undersøkelse fra 2019. Der rapporteres det egne forbrukstall for Ålesund, Geiranger og Molde. Et vektet gjennomsnitt på passasjertall gir et forbrukstall på 304 kroner³. Dette er lavere enn de fleste andre studien, og har derfor valgt å legge til grunn forholdstallet fra metastudien. Dersom vi tar utgangspunkt i 650 2019-kroner fra metastudien tilsvarer det 728 2022-kroner som et tallet som blir brukt i beregningene.

Fra havnene (Molde, Åndalsnes, Kristiansund) har vi fått oppgitt antall passasjerer om bord i cruiseskipene. I beregningen av ringvirkninger må vi derfor ta hensyn til hvor stor andel av disse som går i land og konsumerer i området. Det gjennomsnittlige forbrukstallet gjelder nemlig kun passasjerene som har gått i land. Ifølge en konsekvensanalyse av nullutslippsvedtak i Geiranger som er laget av PwC⁴, går 80 prosent av passasjerene i land. Samtidig har Innovasjon Norge⁵ tidligere estimert at ca. 96 prosent går i havn i gjennomsnitt (for hele landet). Vi har lagt til grunn en mellomting mellom de to estimatene, altså 90 prosent.

Antakelsene har blitt kvalitetssikret og godkjent av oppdragsgiver, samt havnene.

¹ Cruiseturisters forbruk i Norge – en sammenlikning av resultater og metoder i ti undersøkelser. TØI, 2019.

² Forbruk blant besøkende til Geirangerområdet. Høgskolen i Volda, 2019.

³ CRUISETURISMEN I NORGE 2019. Epinion, på oppdrag fra Innovasjon Norge, 2019.

⁴ Konsekvensanalyse nullutslippsvedtak. PwC, 2020.

⁵ CRUISE SOMMEREN 2014. Epinion, på oppdrag fra Innovasjon Norge, 2014.

Datakilder

Del 1 - Markedsperspektivet

Hoteller og camping

- Inkluderer tall for norske og utenlandske fritidsreisende og forretningsreisende
- Data er hentet fra SSB sin overnattings- og fritidsboligstatistikk

Utleie

- Inkluderer tall for utleie gjennom plattformene Airbnb og Vrbo
- Data er hentet fra Airdna

Cruise

- Data er hentet fra kystdatahuset.no og kvalitetssikres av havnene

De tilreisendes
gjestedøgn

Forbruk

- Data er hentet fra Turistundersøkelsen til Innovasjon Norge

De tilreisendes
forbruk

Sysselsetting og verdiskaping

- Data er hentet fra Menons regnskapsdatabase
- Nasjonalregnskapstall
- Næringskryssløp fra SSB

Ringvirkninger

Del 2 - Næringsperspektivet

Økonomiske nøkkeltall for reiselivsnæringen

- Reiselivsnæringen er definert basert på et utvalg næringskoder som leverer produkter til tilreisende. Vi deler næringen opp i følgende fem bransjer:
 - overnatting
 - servering
 - opplevelser
 - transport
 - Formidling
- Analysen baseres på regnskapsdata fra Menons regnskapsdatabase. Databasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene, og har blitt utviklet gjennom flere år.
- Vi bruker regnskapstall fra de lokale bedriftene i reiselivsnæringen for å se på den økonomiske utviklingen i den aktuelle kommunen/regionen.

Regnskapstall i reiselivsbransjene per kommune i Nordmøre og Romsdal

Omsetning i reiselivsnæringen i 2019 fordelt på reiselivsbransjene. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

Kommune	Overnatting	Servering	Opplevelser	Totalt
Molde	225 586	234 347	185 989	645 922
Kristiansund	153 583	219 636	96 835	470 054
Rauma	57 658	55 202	56 797	169 657
Hustadvika	17 031	56 177	22 993	96 201
Sunndal	19 846	14 943	17 005	51 794
Surnadal	23 394	14 403	3 930	41 727
Vestnes	20 164	17 028	1 791	38 983
Smøla	9 118	20 147	3 315	32 580
Averøy	16 949	11 927	1 006	29 882
Aukra	22 310	2 439	235	24 984
Aure	4 219	4 019	13 244	21 482
Tingvoll	4 628	10 562	2 081	17 271
Gjemnes	13 570	0	3 637	17 207

Regnskapstall i reiselivsbransjene per kommune i Nordmøre og Romsdal

Verdiskaping i reiselivsnæringen i 2019 fordelt på reiselivsbransjene. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

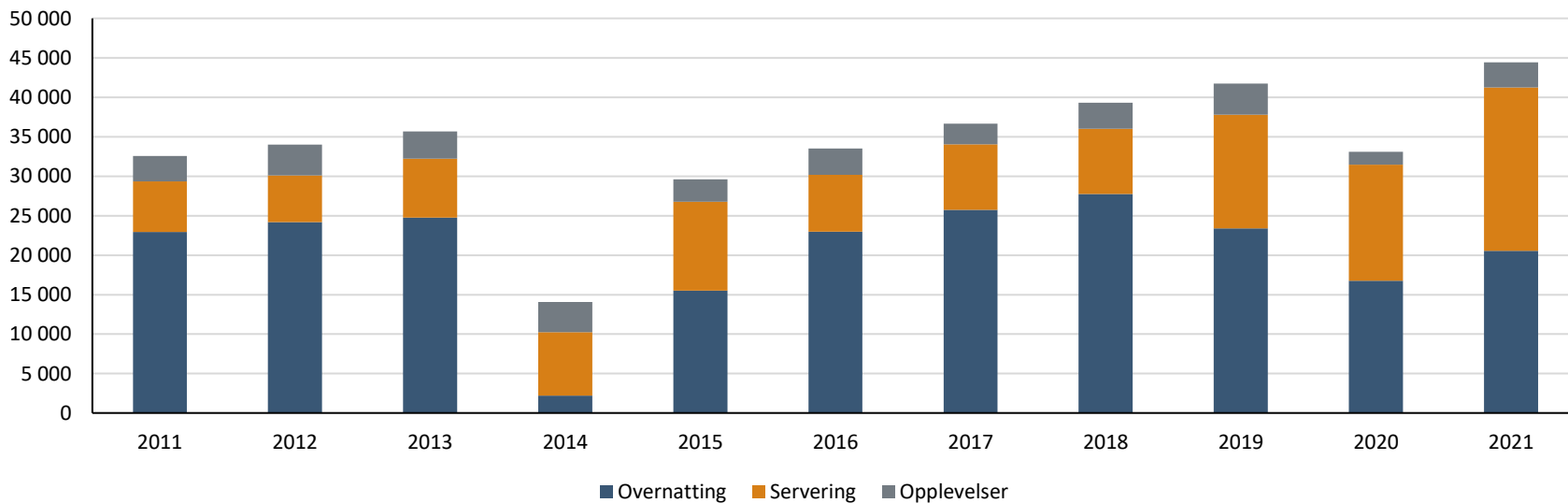
Kommune	Overnatting	Servering	Opplevelser	Totalt
Molde	83 595	101 559	91 914	277 068
Rauma	25 297	25 067	35 381	85 745
Kristiansund(*)	-56 627 (55 234)	99 514	41 886	84 773
Hustadvika	5 388	23 207	14 840	43 435
Sunnadal	9 111	7 191	3 579	19 881
Surnadal	8 885	6 850	2 525	18 260
Vestnes	6 256	8 456	1 096	15 808
Smøla	2 557	10 524	1 267	14 348
Averøy	7 092	6 086	372	13 550
Aukra	9 034	869	-196	9 707
Tingvoll	2 045	4 969	1 455	8 469
Gjemnes	6 075	0	1 106	7 181
Aure	1 622	1 506	3 498	6 626

Sysseleatte i reiselivsnæringen i 2019 fordelt på reiselivsbransjene. Kilde: Menon Economics

Kommune	Overnatting	Servering	Opplevelser	Totalt
Molde	190	344	186	720
Kristiansund	192	387	90	669
Rauma	85	118	38	241
Hustadvika	10	107	14	131
Surnadal	55	29	5	89
Sunnadal	25	40	8	73
Smøla	13	33	3	49
Vestnes	18	22	2	42
Aukra	28	3	0	31
Averøy	5	23	0	28
Aure	14	4	7	25
Tingvoll	5	12	2	19
Gjemnes	0	0	7	7

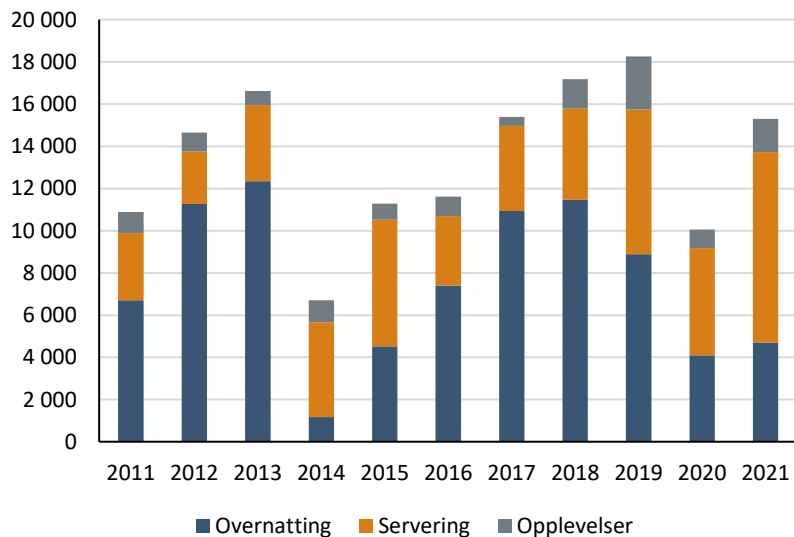
Surnadal

Omsetning i reiselivsnæringen i Surnadal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

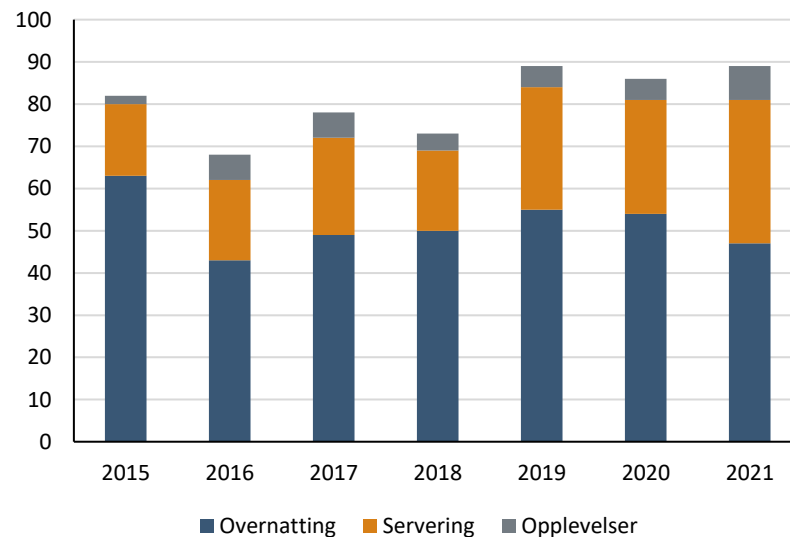

Surnadal

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Surnadal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

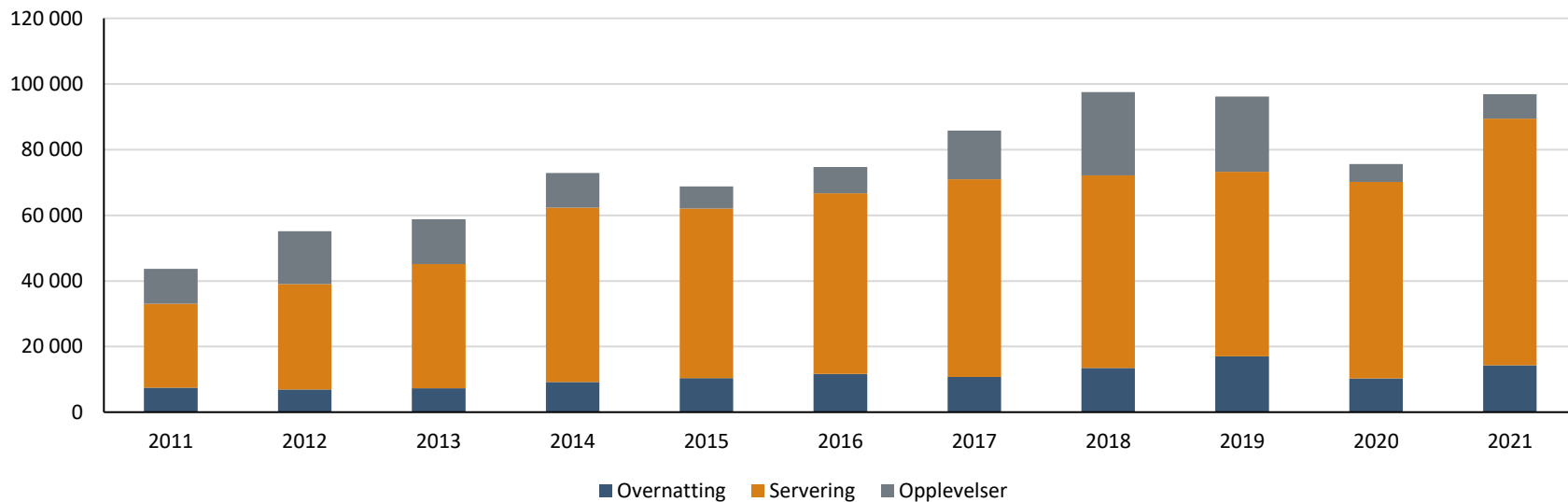

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Surnadal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

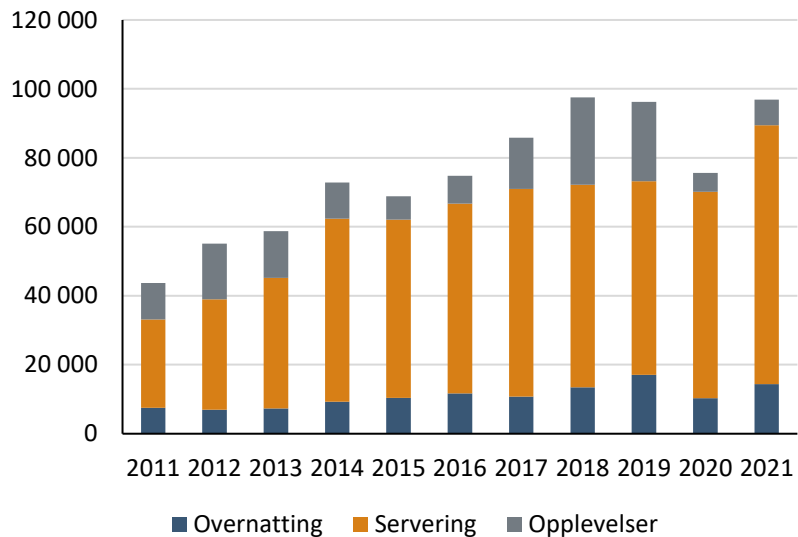
Hustadvika

Omsetning i reiselivsnæringen i Hustadvika kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

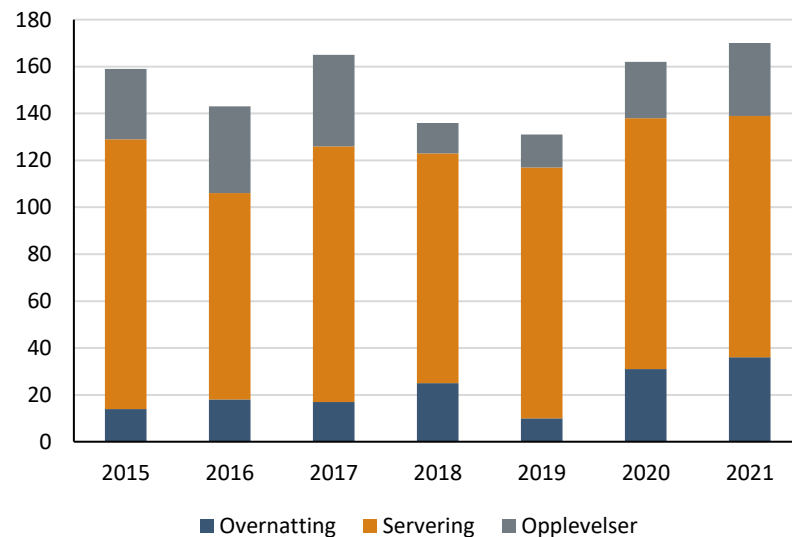

Hustadvika

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Hustadvika kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

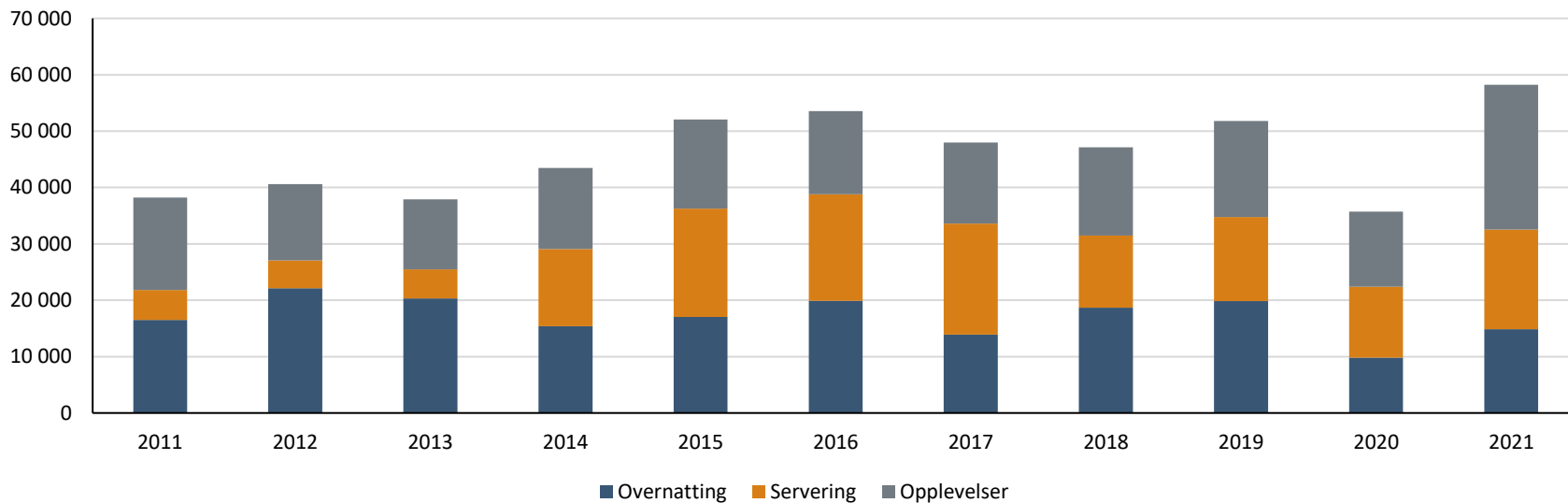

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Hustadvika kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

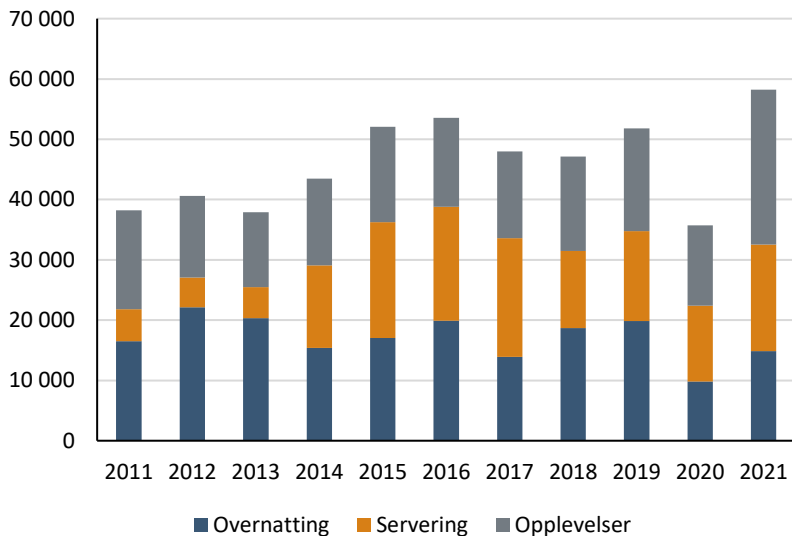
Sunndal

Omsetning i reiselivsnæringen i Sunndal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

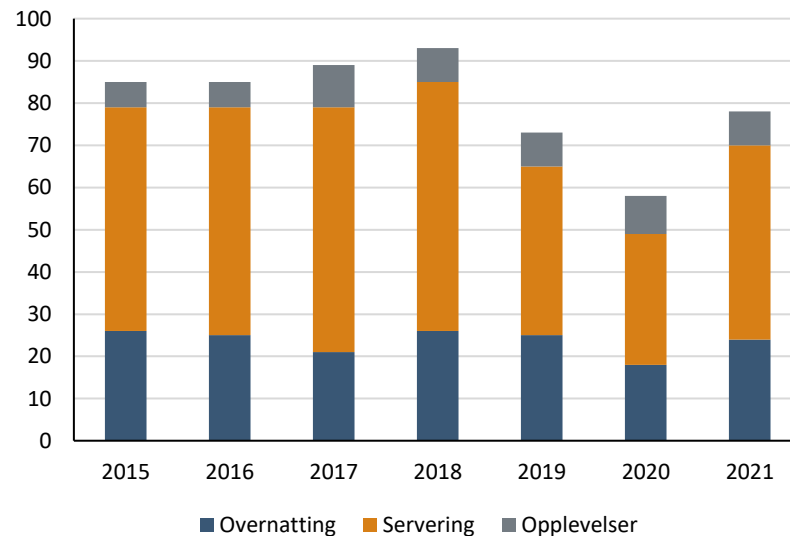

Sunndal

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Sunndal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

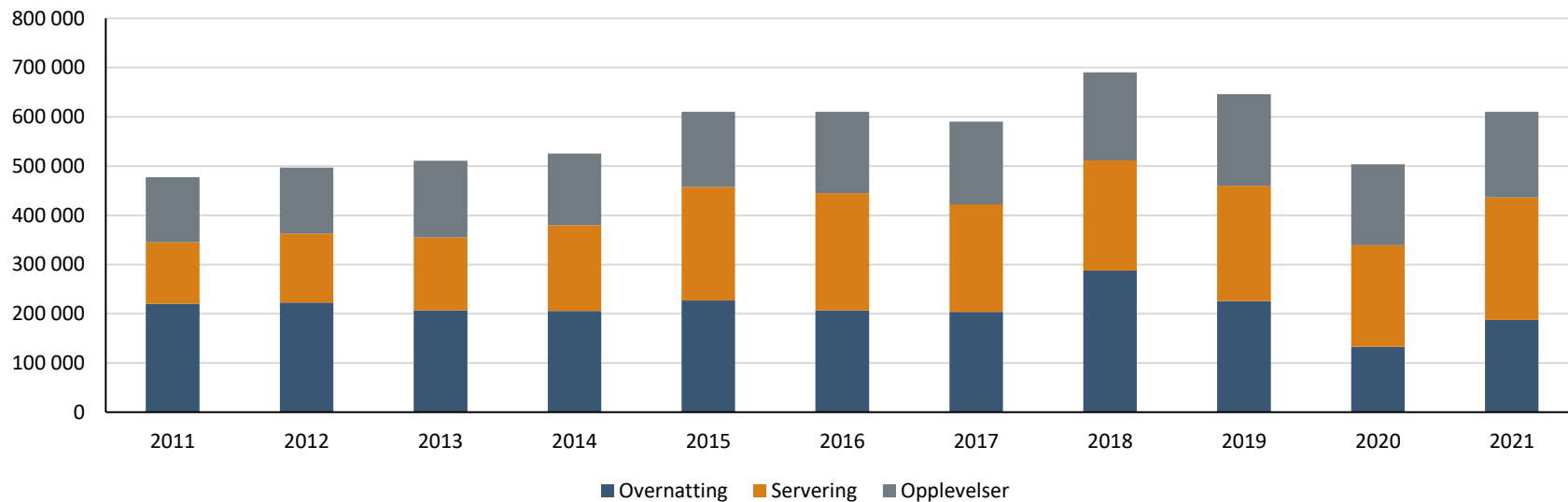

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Sunndal kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

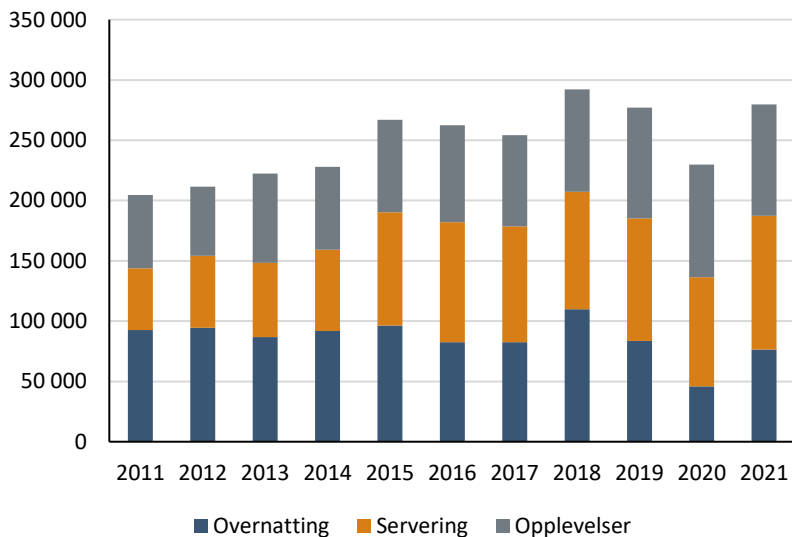
Molde

Omsetning i reiselivsnæringen i Molde kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

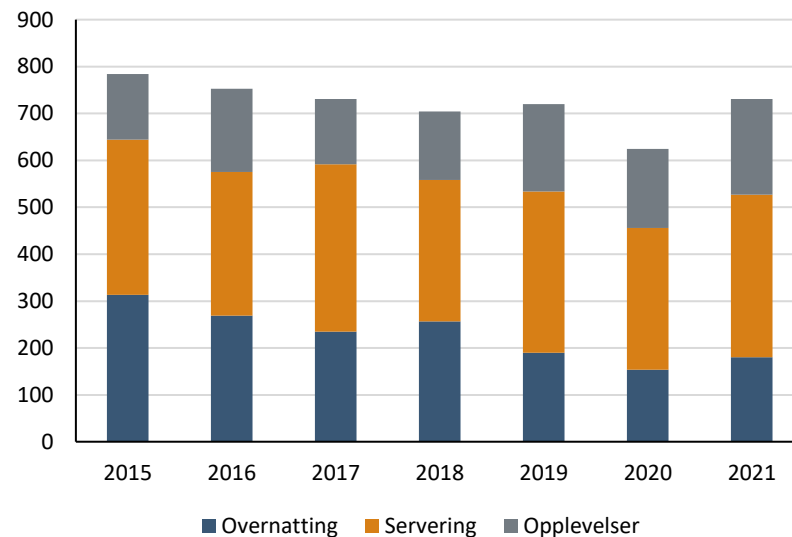

Molde

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Molde kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

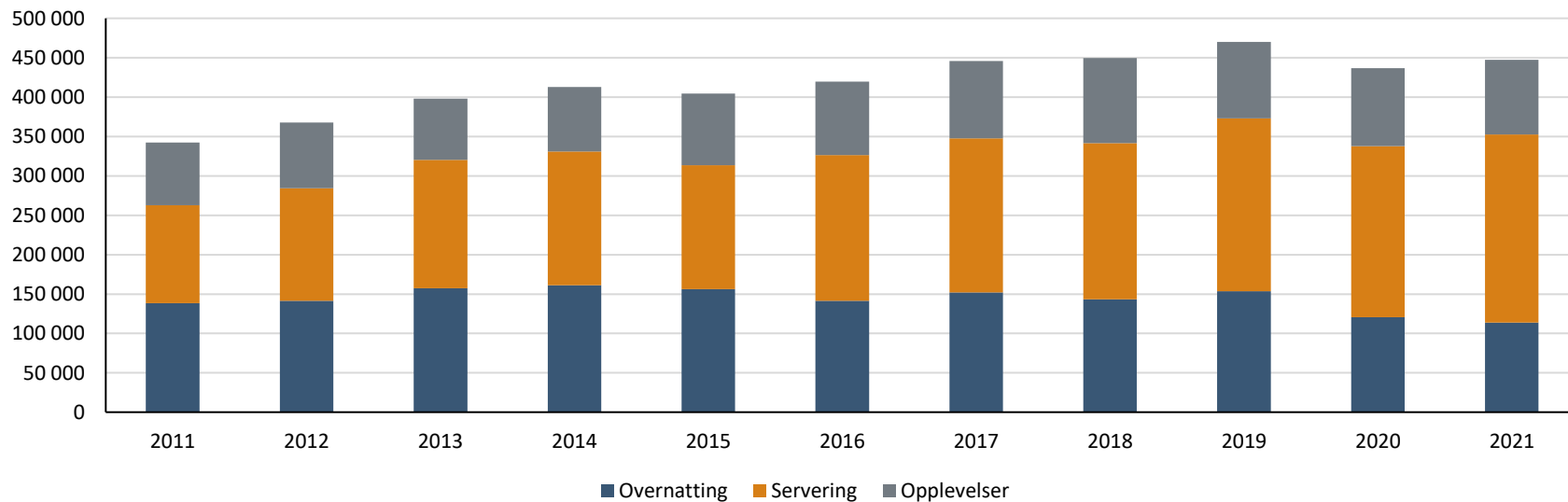

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Molde kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

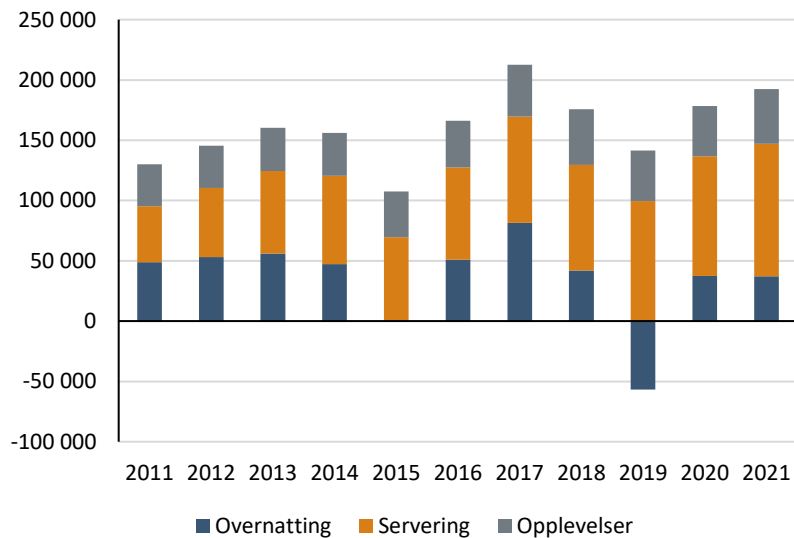
Kristiansund

Omsetning i reiselivsnæringen i Kristiansund kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

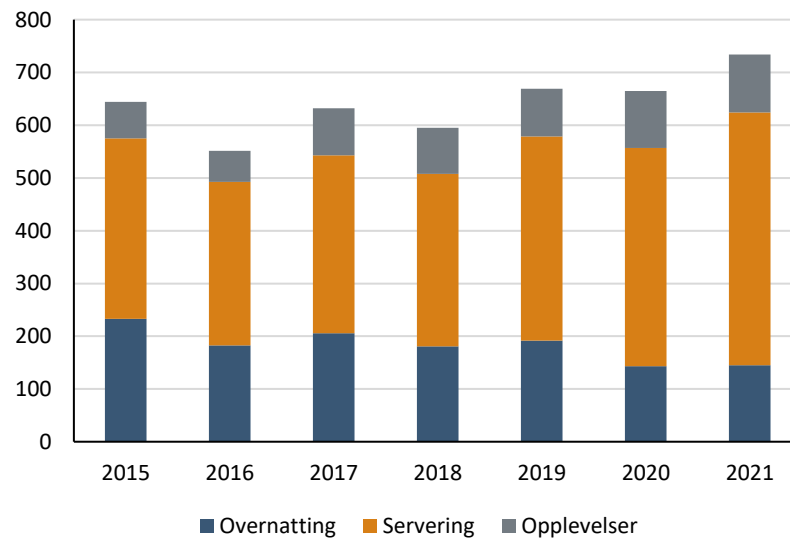

Kristiansund

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Kristiansund kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

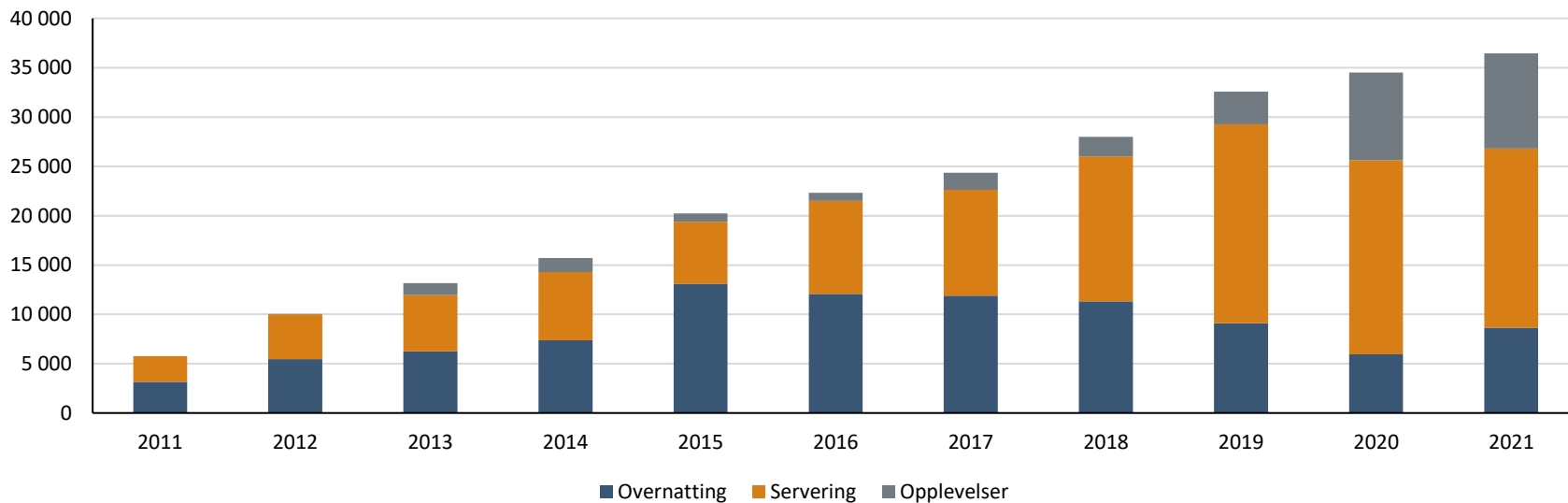

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Kristiansund kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

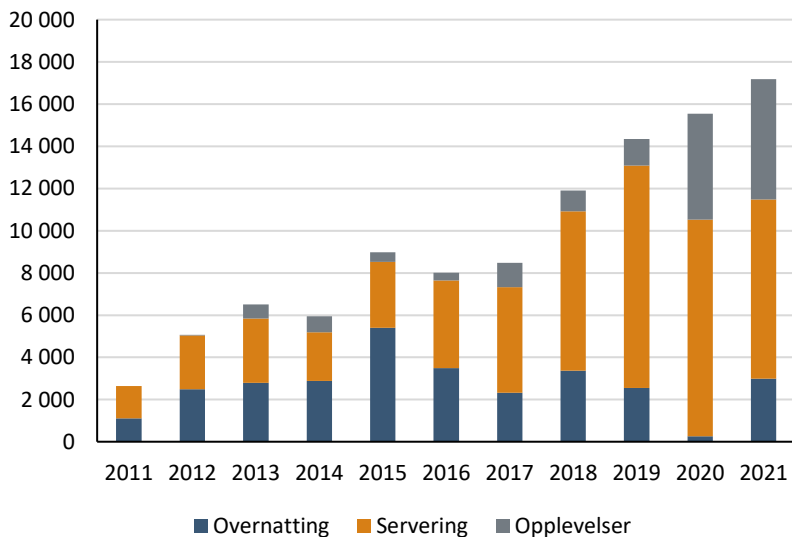
Smøla

Omsetning i reiselivsnæringen i Smøla kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

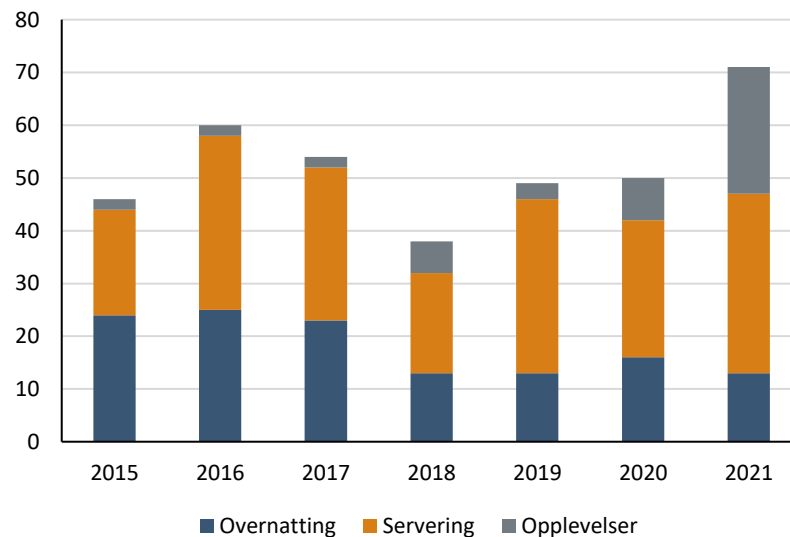

Smøla

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Smøla kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

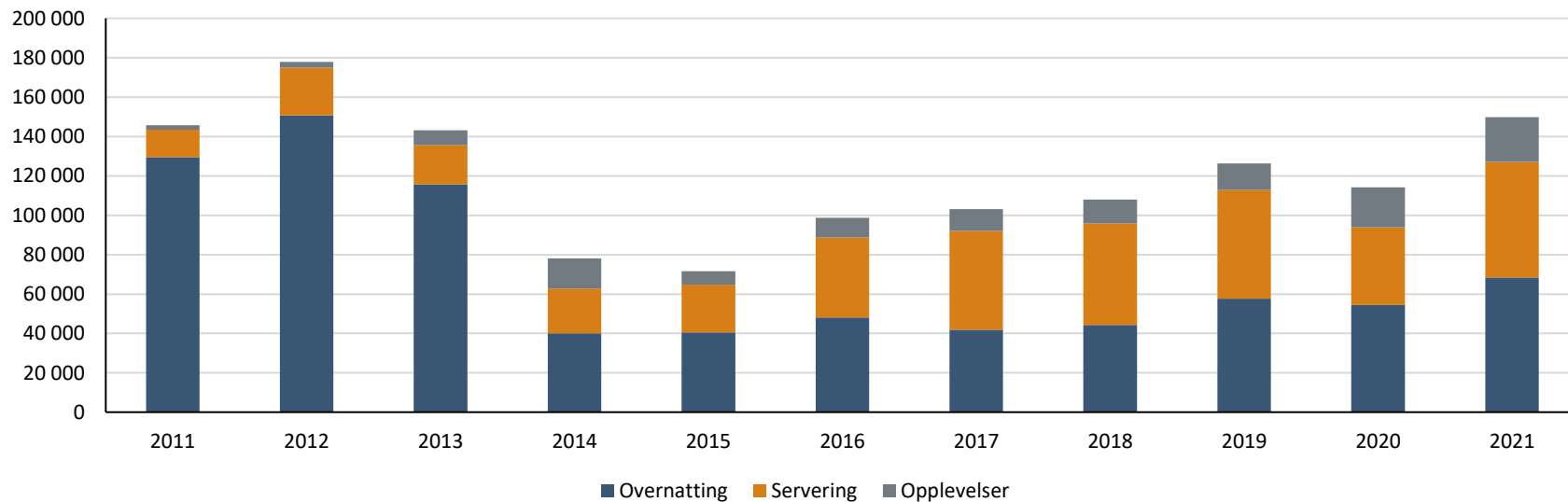

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Smøla kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

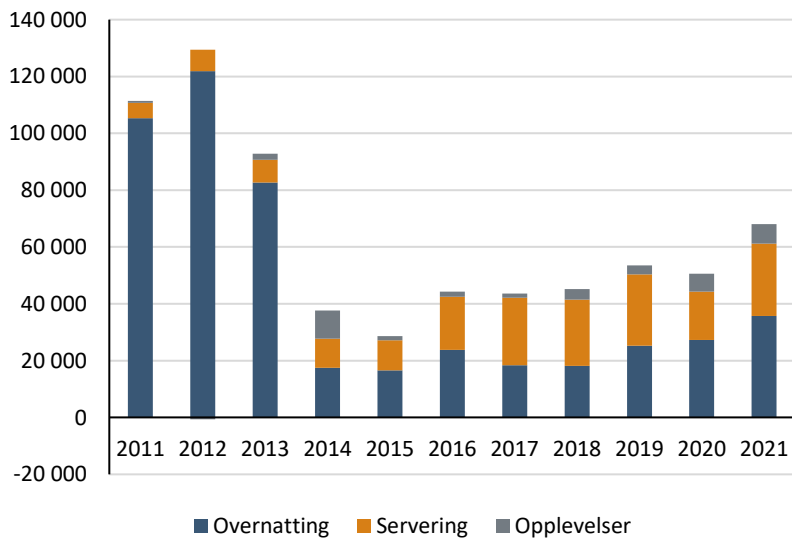
Rauma

Omsetning i reiselivsnæringen i Rauma kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

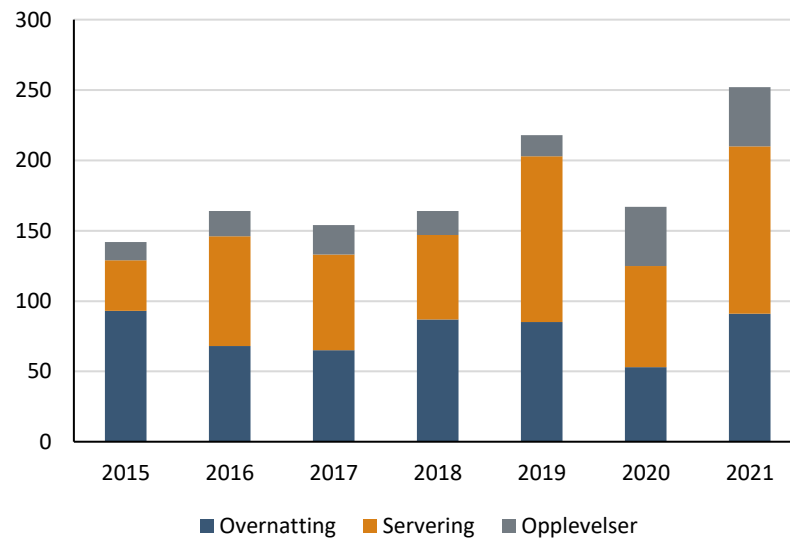

Rauma

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Rauma kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

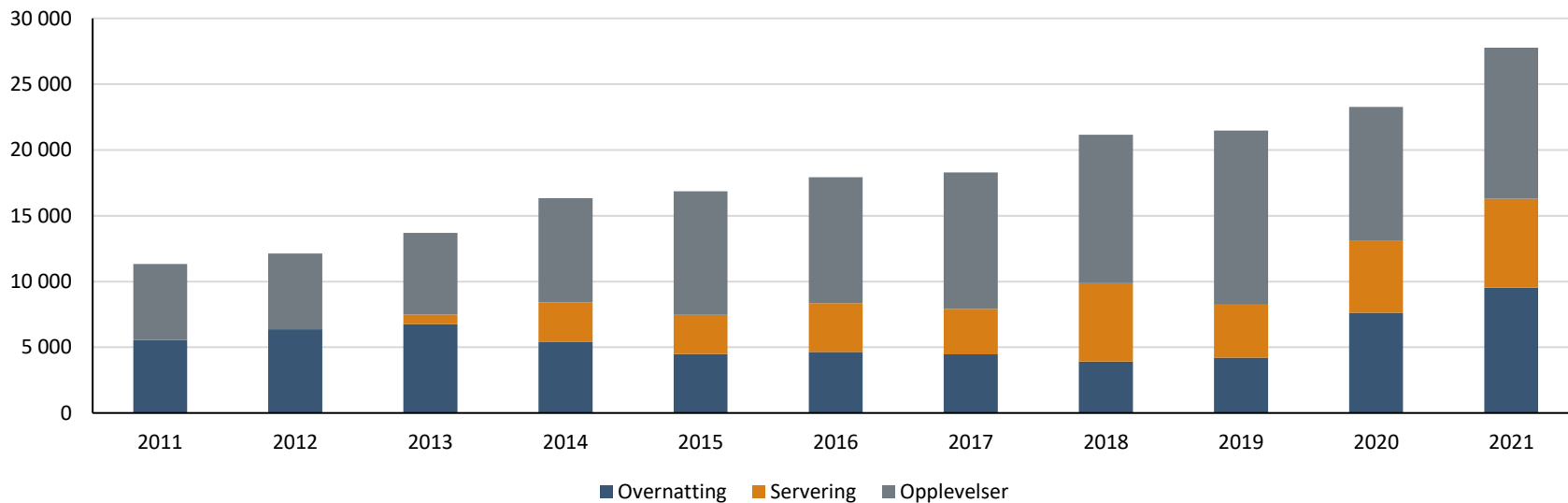

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Rauma kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

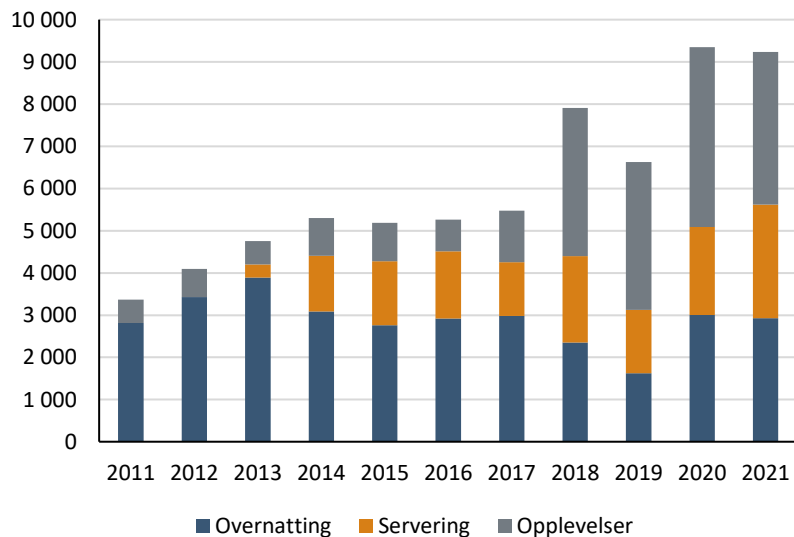
Aure

Omsetning i reiselivsnæringen i Aure kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

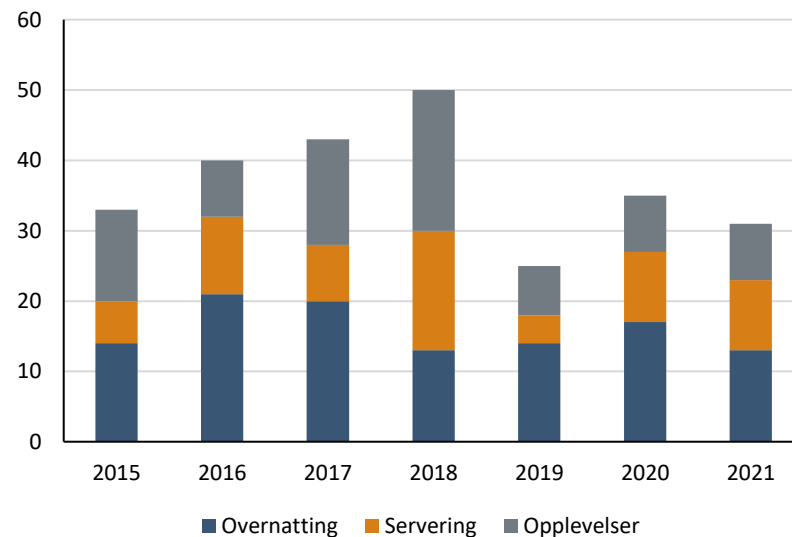

Aure

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Aure kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

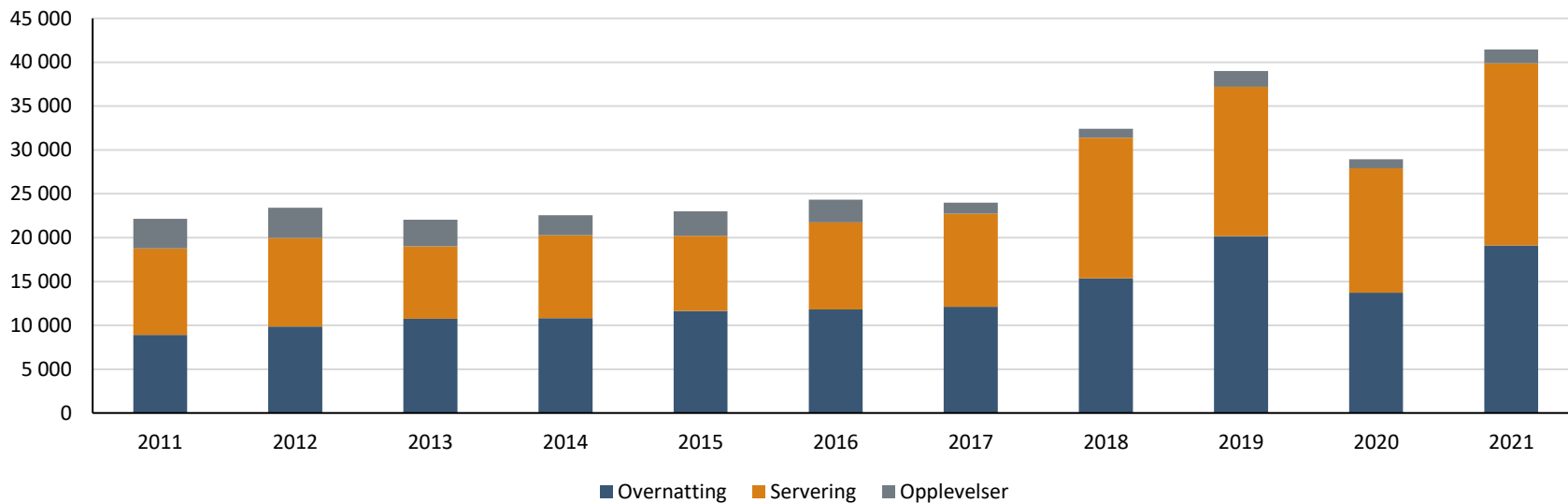

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Aure kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

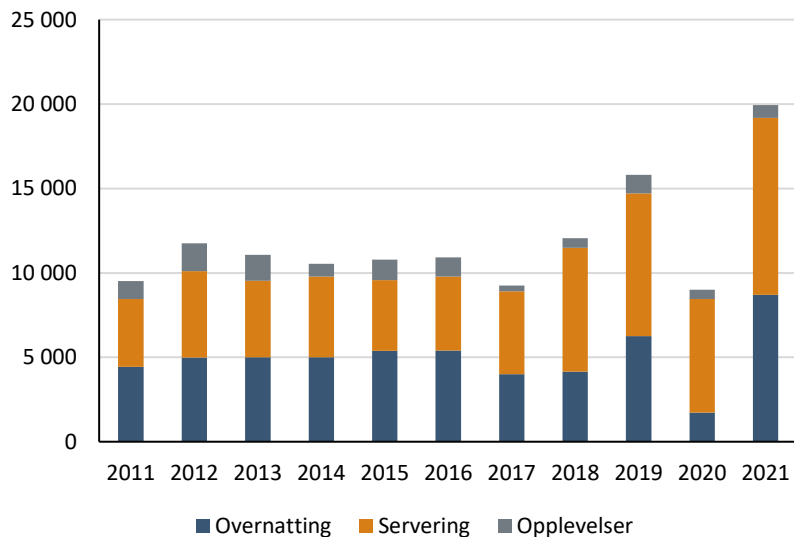
Vestnes

Omsetning i reiselivsnæringen i Vestnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

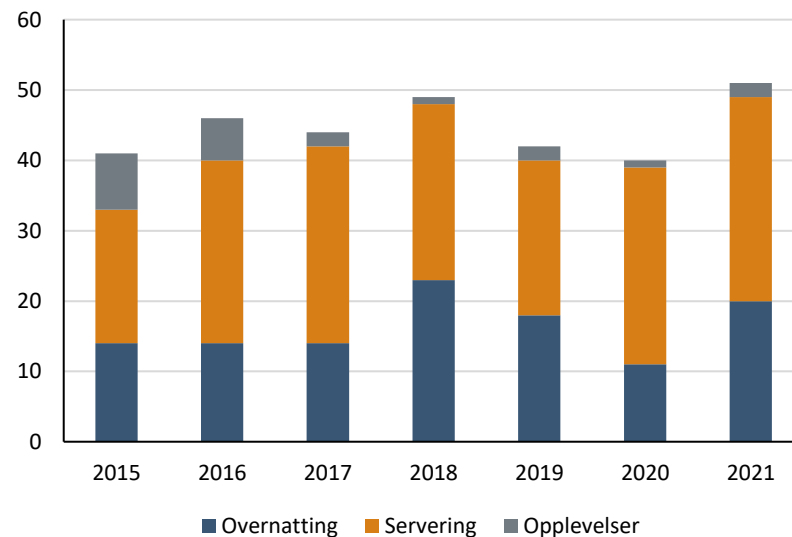

Vestnes

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Vestnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

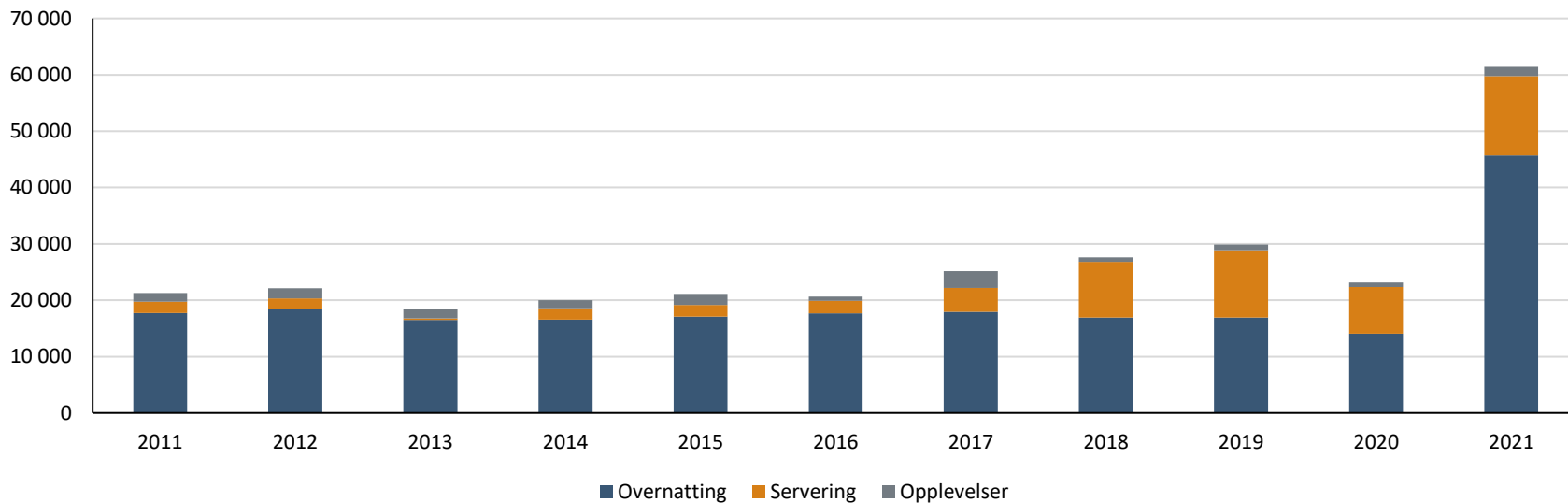

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Vestnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

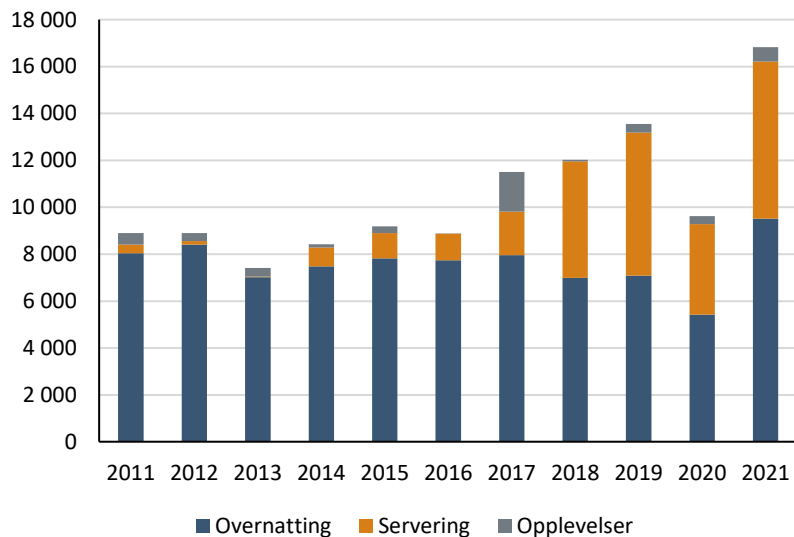
Averøy

Omsetning i reiselivsnæringen i Averøy kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

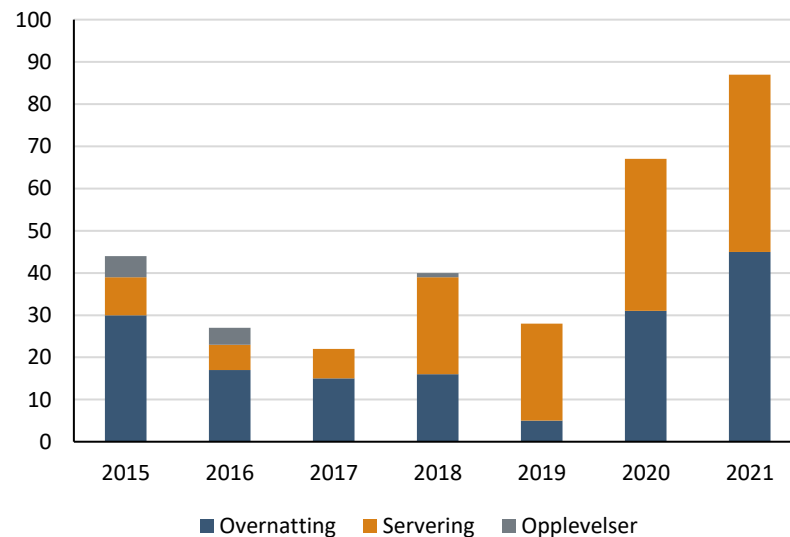

Averøy

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Averøy kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

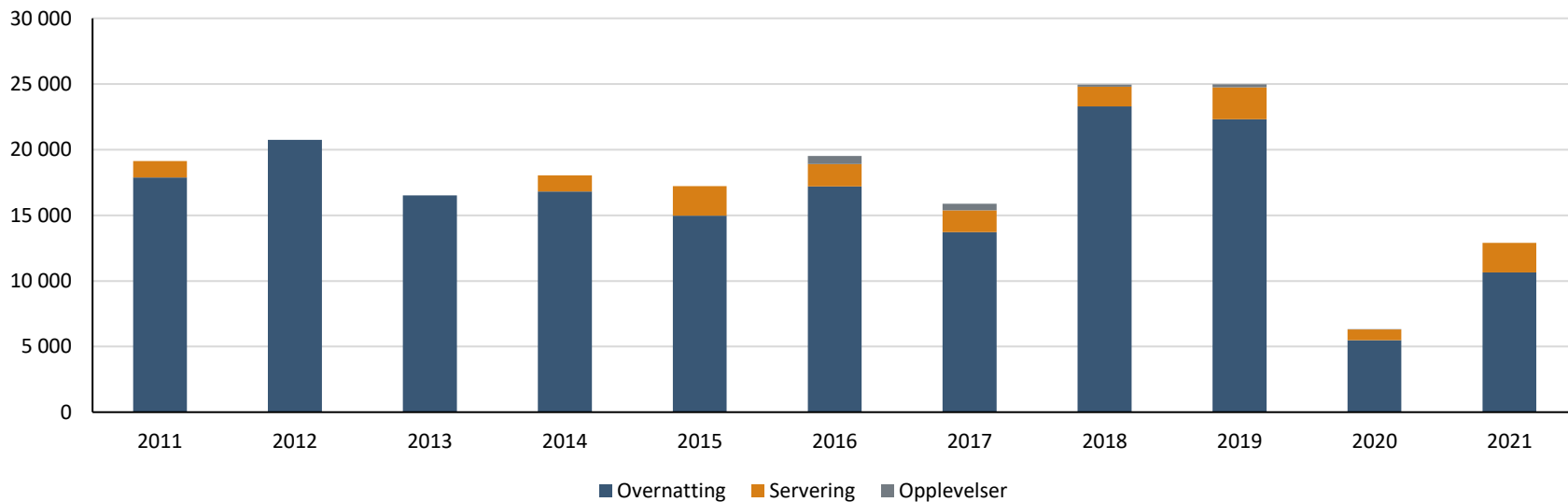

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Averøy kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

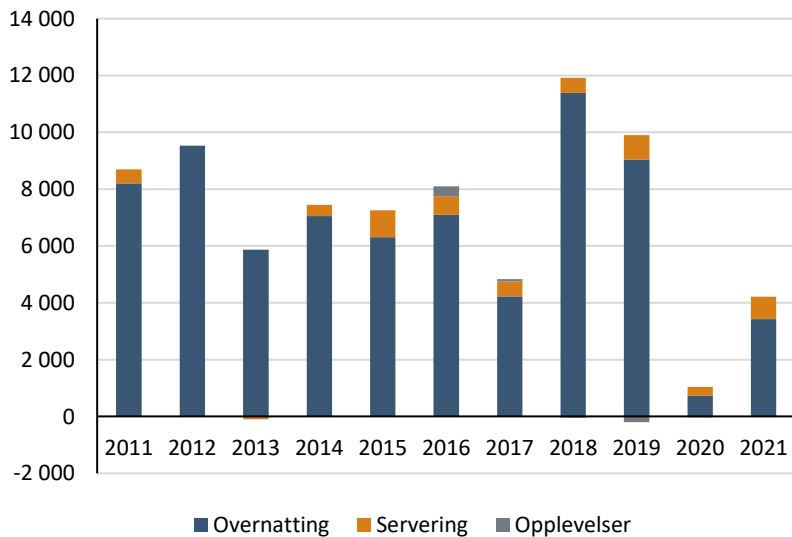
Aukra

Omsetning i reiselivsnæringen i Aukra kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

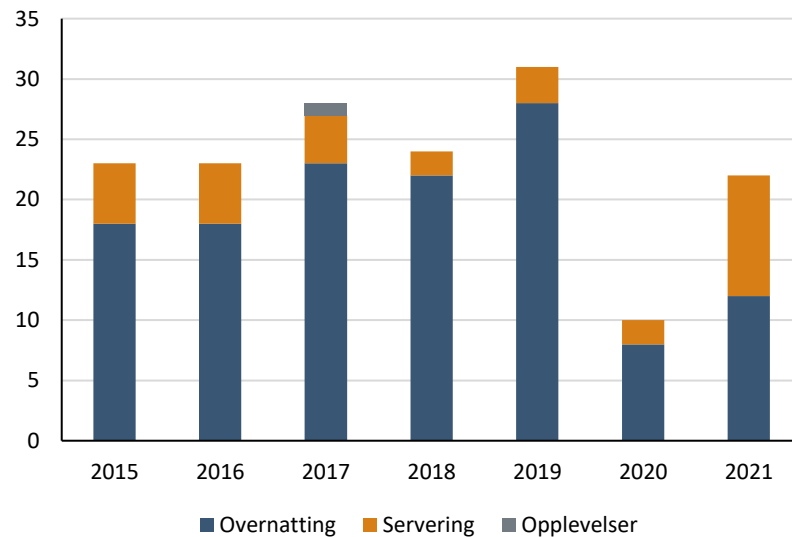

Aukra

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Aukra kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

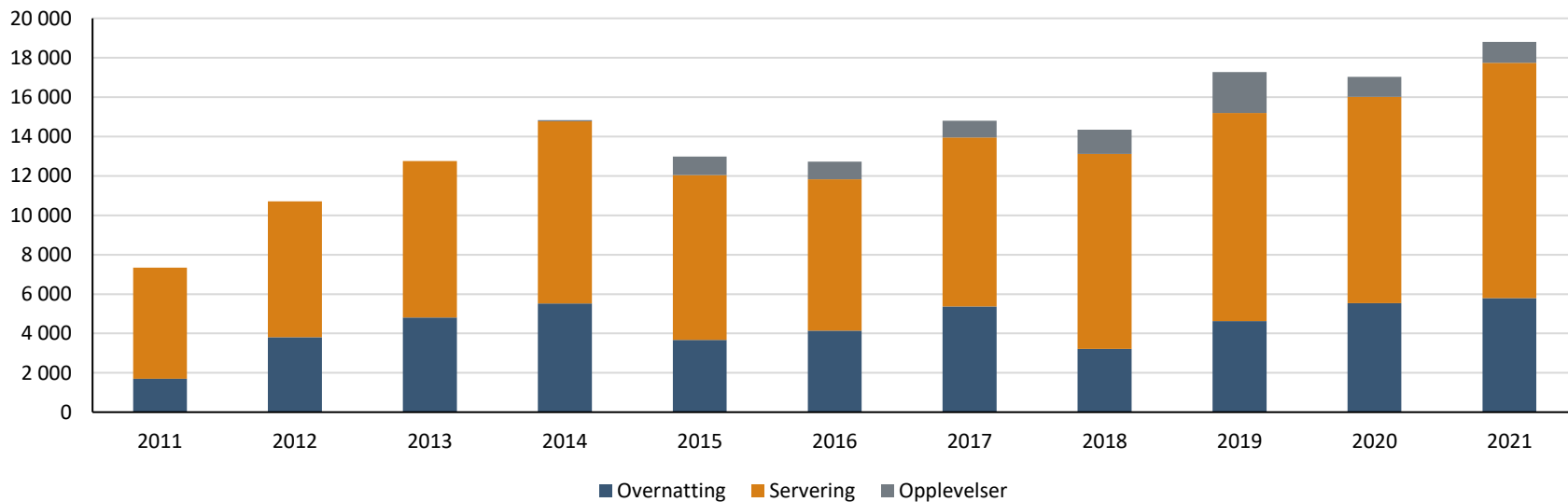

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Aukra kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

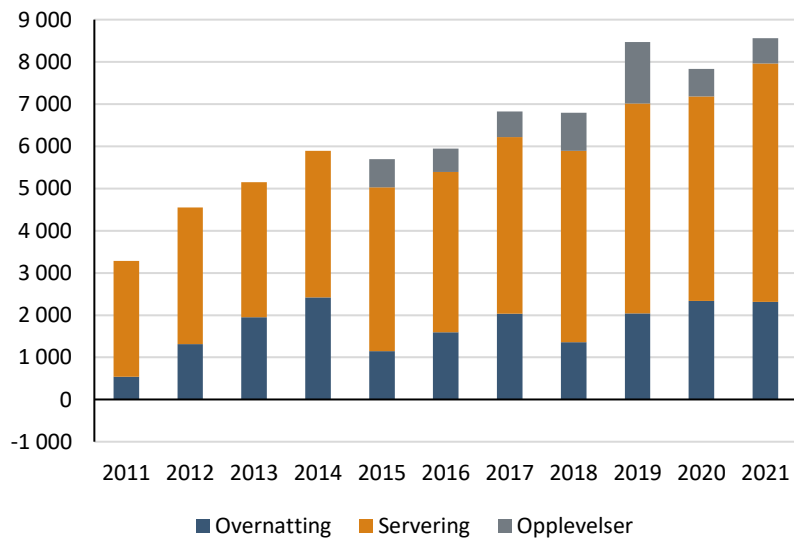
Tingvoll

Omsetning i reiselivsnæringen i Tingvoll kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

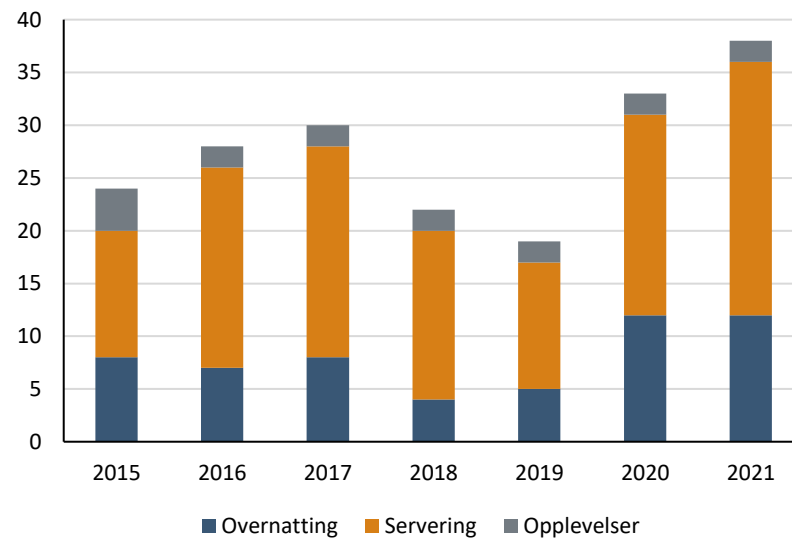

Tingvoll

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Tingvoll kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

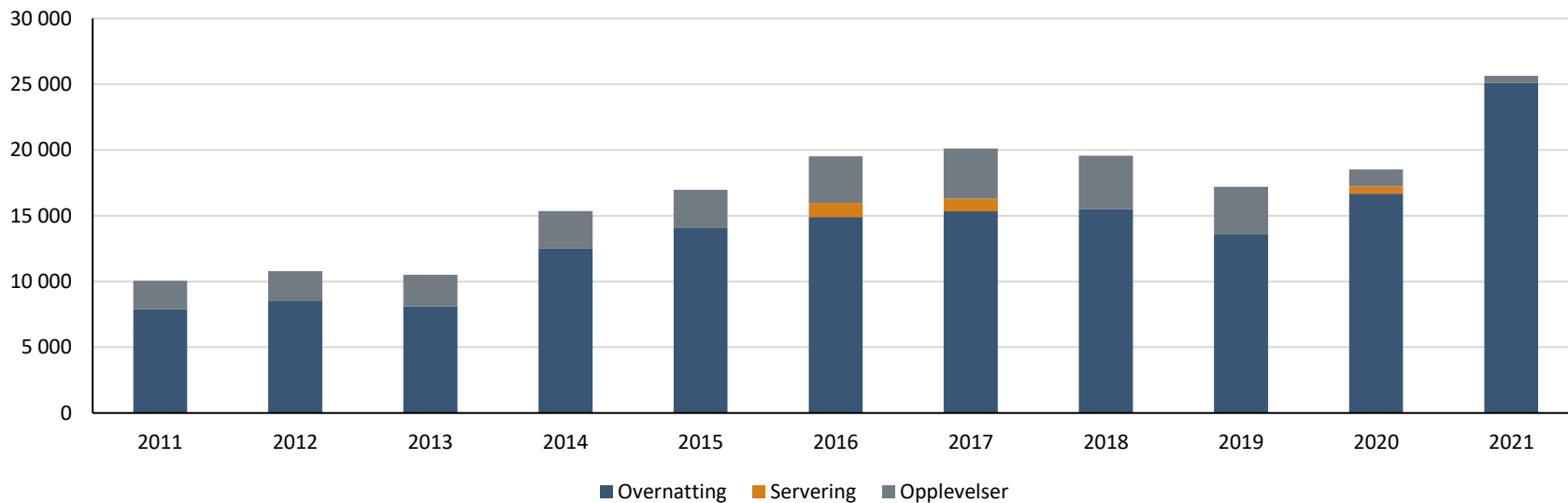

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Tingvoll kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

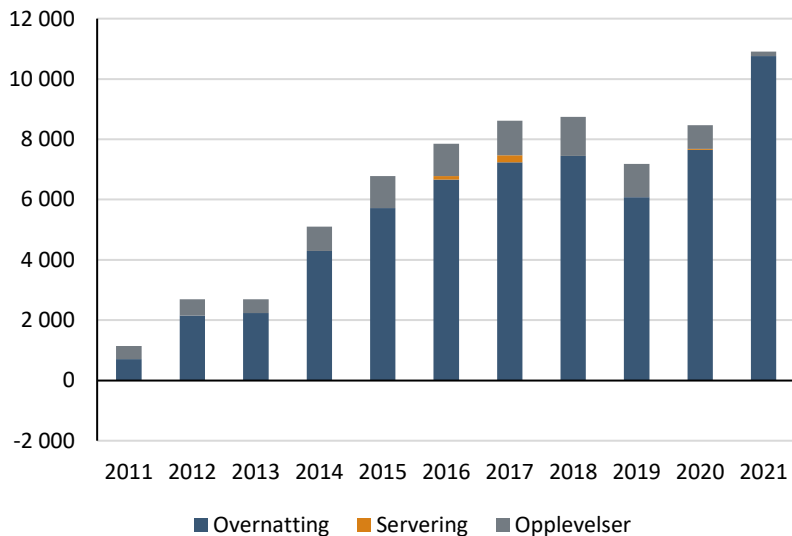
Gjemnes

Omsetning i reiselivsnæringen i Gjemnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

Gjemnes

Verdiskaping i reiselivsnæringen i Gjemnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2011-2021. Tall i 1 000 kroner. Kilde: Menon Economics

Antall sysselsatte i reiselivsnæringen i Gjemnes kommune, fordelt på reiselivsbransjene for perioden 2015-2021. Kilde: Menon Economics

